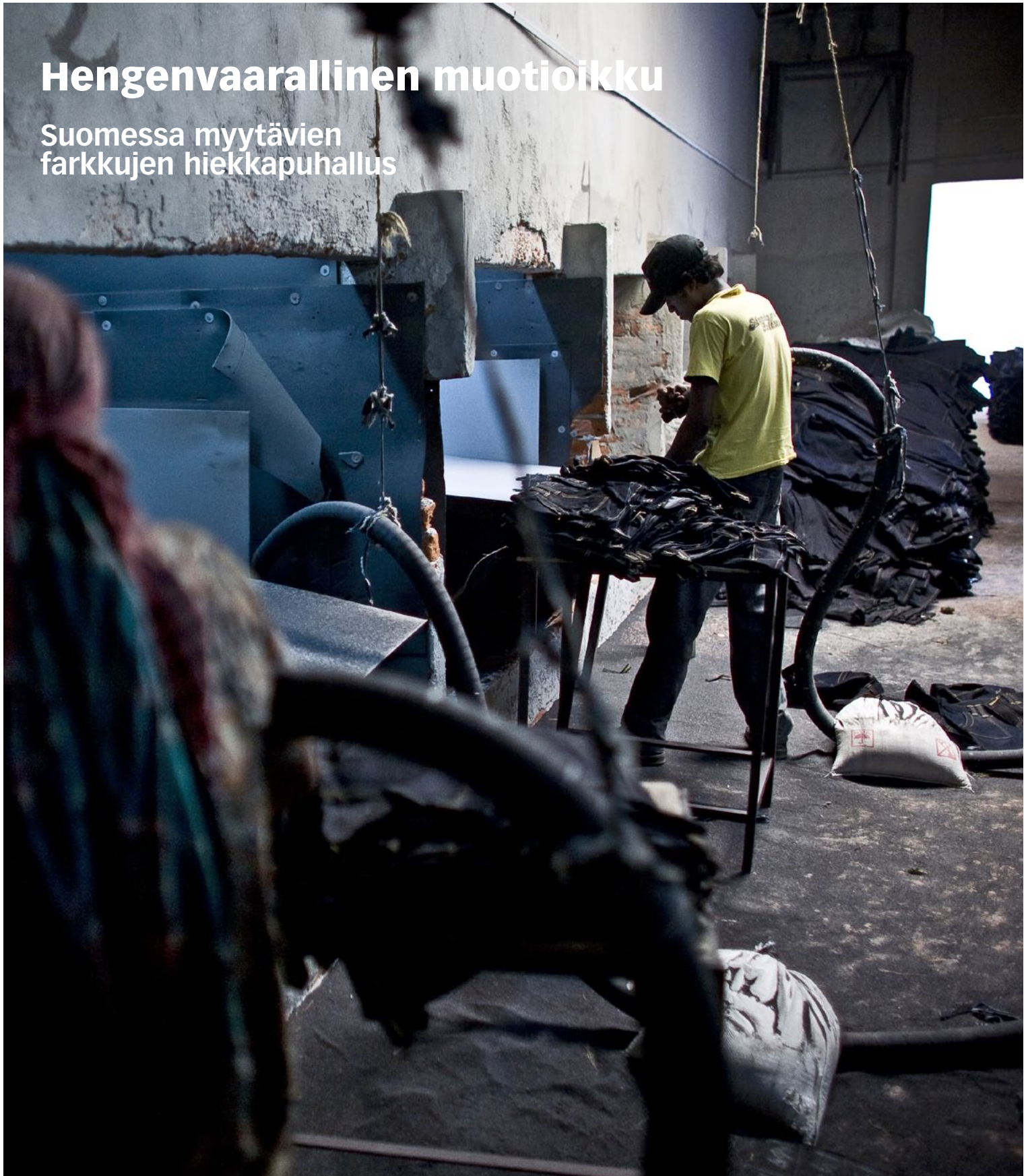


Hengenvaarallinen muotioikku

Suomessa myytävien
farkkujen hiekkapuhallus



SISÄLLYS

Esipuhe	4	Dolce&Gabbana	27
Johdanto	5	Esprit	27
Mitä hiekkapuhallus on?	6	Fabric Scandinavien –	
Hiekkapöly altistaa silikoosille	6	MTWTFSS/Weekday, Monki	27
Hiekkapuhallusta epävirallisissa työpajoissa	6	Filippa K	28
Clean Clothes -kampanja ajaa		Gina Tricot	28
hiekkapuhalluksen lopettamista	8	Gucci	28
Farkkujen valmistusmaat	10	H&M, COS	29
Näin selvitys tehtiin	12	Holy Fashion Group –	
Suomalaiset yritykset ja farkkujen hiekkapuhallus	12	Tommy Hilfiger, Windsor	30
Kesko – Anttila, K-citymarket,		IC Companys – Companys, Tiger of Sweden	30
Budget Sport, Intersport, Kesport	12	Indiska	31
S-ryhmä – Prisma, Sokos	13	Inditex – Zara	31
Lähikauppa	14	J. Lindeberg	32
Stockmann, Hobby Hall	14	Kappahl	32
Seppälä	15	Karen Millen	33
Lindex	16	Levi-Strauss & Co.	33
Texmoda – Moda, Jim & Jill	17	Mango	33
Veljekset Halonen Oy – Halonen, Carlson	17	Nudie Jeans Co.	34
L-Fashion Group, Aleksi	18	Pepe Jeans	34
Marimekko	18	Prada	34
Nanso	18	Replay	34
Reima	19	RNB Retail and Brands –	
Virke – Finnkarelia	19	Brothers & Sisters, JC, Polarn o. Pyret	34
Turo Tailor	19	Roberto Cavalli	35
M.A.S.I Company	19	S.Oliver	35
Tokmanni, Maxi-Kodintukku, Maxi-Makasiini,		Super Group – Superdry	35
Robin Hood, Säästöporssi, Tarjoustalo,		Varner-Gruppen –	
Vapaa Valinta	20	Dressmann, Carlings, Solo	36
A & M Holmberg	20	Versace	36
KoneHELSINKI Design	21	VF Corporation	37
NP Naisten pukutehdas	21	WeSC	37
Makia Clothing	21	Whyred	38
CTRL Clothing	22	Vastuuverkostot	38
Voglia	22	Fair Wear Foundation	39
Lidl Suomi	22	Ethical Trading Initiative	39
Veljekset Keskinen	22	Norjan ja Tanskan Ethical Trading	
Ulkomaiset farkkuja myyvät yritykset ja hiekkapuhallus	23	Initiative -verkostot	39
Acne Studios	24	Fair Labor Association	40
Armani	24	Social Accountability 8000	40
Aurora Fashions – Oasis	25	BSCI Business Social Compliance Initiative	40
Benetton	25	Yhteenveto ja päätelmät	42
Bestseller – Jack & Jones, Name it, Only,		Toimenpidesuosituks	43
Pieces, Selected, Vero Moda	26	Yrityksille	43
Burberry	26	Päättäjille	43
Diesel	26	Kuluttajille	43
		Liite 1: Kysymysrunko ja saatekirje	44

Finnwatch tarkkailee suomalaisten ja tänne vahvasti sidoksissa olevien yritysten toiminnan vaikutuksia kehitysmaissa. Järjestön taustalla on joukko suomalaisia kehitys-, ay- ja ympäristöjärjestöjä.

Yhteystiedot:

Kotkankatu 9
00510 Helsinki
puh. 044 568 74 65
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org

© Finnwatch

Aineistoa käytettäessä lähde on mainittava.

Julkaistu joulukuussa 2011

Kirjoittaja: Outi Moilala

Taitto: Jesse Pasanen

Kannen kuva: Allison Joyce

Muut kuvat: Allison Joyce, Matti Koskinen, SASK ry; Työterveyslaitos

Selvitys on saanut tukea ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista.

Esipuhe

NYKYPÄIVÄNÄ IHMISILLÄ on harvoin liikaa aikaa. Elämäntapamme kiihtyminen näkyy pikaruokana, autoiluna, stressinä, sosiaalisten suhteiden sähköistymisenä - jopa farkkuina. Vaikka meillä ei olisi aikaa harjoitella kitaran rämpyttämistä tai soittaa rumpuja, me haluamme edes näyttää rokkitähdiltä. Haluamme olla omaa tietään kulkeva huolitellun tyylikäs cowboy, jonka habituksessa häilyy vaiherikkaan eletyn elämän jälki. Onneksi tämän kaiken voi ostaa kätevästi kaupasta.

Kulutetut farkut ovat yleistyneet markkinoilla runsaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Valmiiksi kuluneisiin farkkuvaatteisiin pukeutuvat niin miesmiehet ja -naiset kuin lapset. Lukemattomilla erilaisilla tavoilla kuluttettuja farkkuja löytyy lähes kaikkien vaatteita myyvien kauppojen valikoimista.

Vaatteiden ekologisuuden ja maalaisjärjen nimiin vannovat ovat jo pitkään karsastaneet keinotekoisesti kuluttettuja tai jopa rikottuja farkkuja niiden huonomman kestävyuden takia. Onhan hassua, että uusia housuja rääkätään hiekalla, kivillä, kemikaaleilla tai laserilla, jotta ne saataisiin vanhenemaan keinotekoisesti pelkästään kosmeettisista syistä. Vielä arveluttavamaksi asian tekee se, että farkkujen viimeistyksiä tekevät kehitysmaiden

työntekijät joutuvat usein asettamaan henkensä alttiiksi halutun tyylikkyyden saavuttamiseksi.

Hiekkapuhaltaminen on tekstiiliteollisuuden viimeistysmenetelmänä laajalle levinnyt, halpa, pieniinkin hikipajoihin sopiva ja siksi helposti ulkoistettava menetelmä, joka on työntekijöiden kannalta äärimmäisen vaarallinen. Keuhkoihin vaikuttava parantumatonta, jopa kuolemaan johtava, silikoosi saattaa nopeimmillaan syntyä jo muutaman viikon hiekkapölyssä työskentelyn jälkeen. Kansainvälinen järjestöistä koostuva Clean Clothes -kampanja vaatii hiekkapuhalluksen välitöntä kieltämistä kaikkialla maailmassa.

Finnwatch toteutti tämän Suomessa myytävien hiekkapuhallettuja farkkuja koskevan selvityksen Suomen Ammattiliittojen Solidarisuuskeskuksen SASK:n ja Suomen Clean Clothes -verkoston aloitteesta. Me kuluttajat emme voi tietää millä tavoilla ja missä ostamamme farkut on käsitelty tyyliikkääseen ulkomuotoonsa. Siksi vastuu turvallisten työmenetelmien takaamisesta on vaatteita tuottavilla ja myyvillä yrityksillä.

Sonja Vartiola
Finnwatchin toiminnanjohtaja



Hiekkapuhalluksella farkut kulutetaan tietyistä kohdista.

Johdanto

TÄMÄ SELVITYS käsittelee Suomessa myytävien farkkujen hiekkapuhallusta. Asiaa on selvitetty sekä kotimaisten että ulkomaisten farkkuja myyvien yritysten osalta.

Kuluneeksi käsitellyt farkut ovat nousseet suureen kuluttajasuosioon viime vuosien aikana. Hiekkapuhallus on ollut kulutuskäsittelyistä yleinen, nopea ja halpa.¹ Hiekkapuhalluksen ongelmana kuitenkin on, että käsin hiekkapuhaltavat työntekijät altistuvat hiekkapölylle, joka aiheuttaa hengityselinsairauksia, kuten

parantumatonta ja joskus kuolemaan johtavaa silikoosia. Kuluttajan on käytännössä mahdollista tietää, onko farkut hiekkapuhallettu vai käsitelty kuluneeksi jollakin muulla tavoin, kuten hankaamalla hiekkapaperilla.

Tätä selvitystä varten Finnwatch lähetti Suomessa toimiville tekstiilialan yrityksille kyselyt hiekkapuhallusta ja sen valvontaa koskien. Ulkomaisten yritysten osalta tiedot koottiin olemassa olevista järjestöjen teettämistä selvityksistä sekä yritysten omista julkaisuista.

1. The European Trade Union Institute's (ETUI) Health and Safety at Work Department : HesaMag #01 Autumn-winter 2009 Jeans, the Human Cost of a Fashion Icon. Silvana Cappucio. <http://hesa.etui-rehs.org/uk/newsletter/files/HESAmag_1_UK_46-47.pdf>.

Mitä hiekkapuhallus on?

MANUAALINEN HIEKKAPUHALLUS on menetelmä, jossa hiekka puhalletaan kovalla paineella vaatteisiin, yleensä farkkuihin². Menetelmän käyttö farkkujen viimeistelyssä aloitettiin Italiassa 1980-luvun lopulla³. Hiekkapuhallus kuluttaa farkkukangasta vain tietyistä kohdista, ja poikkeaa yleisestä, vaatteita tasaisesti kuluttavasta hiekkapesusta.

Hiekkapuhallus tehdään farkun pintaan jo varhaisessa vaiheessa vaateen valmistusta. Puhallus jättää kankaan pinnalle puuteria, joka pestään pois moneen kertaan vaateen viimeistelyssä. Hiekkapuhalluksen käyttöä ei voida todentaa vaatteesta jälkepäin silmämääräisesti tai edes laboratoriotesteillä.

Hiekkapöly altistaa silikoosille

Hiekkapuhalluksen ongelmana on, että syntyvä hiekkapöly aiheuttaa pitkän ajan kuluessa keuhkoihin päästessään silikoosia eli kivipölykeuhkosairautta.

Tarkemmin sanottuna silikoosille altistaa hiekassa oleva kiteinen piidioksidipöly eli kvartsi-, tridymiitti- tai kristobaliittipöly. Silikoosi vaatii kehittyäkseen yleensä yli 10 vuoden altistuminen piidioksidipölylle, mutta tauti saattaa syntyä voimakkaan altistuksen tuloksena muutamassa kuukaudessa, akuuttina muotona eräiden lähteiden mukaan jopa muutamassa viikossa.⁴⁵⁶ Koska hiekkapuhallus-

lettaessa sisätiloissa hiekkapölyä on paljon ilmassa, hiekkapuhaltajilla on riski sairastua juuri nopeimmin kehittyvään, akuuttiin muotoon.⁷

Silikoosi on parantumaton sairaus, joka voi invalidisoida ja johtaa kuolemaan. Silikoosipotilaat kärsivät usein kroonisesta keuhkoputkentulehduksesta ja silikoosi lisää myös alttiutta sairastua tuberkuloosiin ja keuhkosyöpään.⁹¹⁰

Taudin edetessä kuolleisuus on korkeaa ja kuolemat aiheutuvat yleensä silikoosin lisäksi tulleista muista sairauksista kuten tulehduksista ja sydänsairauksista.¹¹

Salakavala silikoosi aiheuttaa oireita, kuten hengenahdistusta, vasta kun sairaus on edennyt varsin pitkälle. Silikoosi etenee usein, vaikka altistuminen loppuisikin.¹²¹³

EU:ssa kvartsipitoiselle hiekalle on määritelty sitovaksi hengitysilman raja-arvoksi 0,05mg/m³. Kvartsia ei kuitenkaan ole luokiteltu karsinogeeniseksi aineeksi eikä hiekkapuhallusta ole koko unionin alueella kielletty.

Hiekkapuhallusta epävirallisissa työpajoissa

Erityisesti vuodesta 2000 eteenpäin hiekkapuhaltaminen on ollut yleistä vaateteollisuudessa. Turkki oli yksi maailman suurimmista

2. Hiekkapuhallusta käytetään myös esimerkiksi keramiikkateollisuudessa ja rakennustöissä.

3. SASK ry, Farkkujen hiekkapuhaltaja altistuu isolle riskille, <http://www.sask.fi/julkaisut/tyomaana-maailma-2-2010/hiekkapuhallus/>

4. Työterveyslaitos 12.11.2010 Silikoosi eli kivipölykeuhkosairaus <http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/ammattitaudit/esimerkkeja_ammattitaukeista/Silikoosi_kivipolykeuhkosairaus/Sivut/default.aspx>.

5. VTT 31.1.2004 Tietoverkko pölyntorjunnan avuksi: Pölyn aiheuttamat haitat <http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/polyverkko/kpl_1_4.htm>.

6. Centers for Disease Control and Prevention: The National Institute for Occupational Safety and Health Publication Number 92-102 August 1992 Preventing Silicosis and Deaths From Sandblasting <<http://www.cdc.gov/niosh/docs/92-102/>>.

7. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

8. Työterveyslaitos 12.11.2010 Silikoosi eli kivipölykeuhkosairaus <http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/ammattitaudit/esimerkkeja_ammattitaukeista/Silikoosi_kivipolykeuhkosairaus/Sivut/default.aspx>.



Silikoosi ilmenee keuhkoröntgenkuvassa pieninä täplinä. Taudin edetessä täplät laajenevat varjostumiksi. Kuvan silikoosi on muodostunut hiekkapuhallusta vastaavasta hiekkapölylle altistumisesta.⁸

farkkujen viejämaista ja hiekkapuhaltajia arvioidaan maassa olleen 8 000–10 000 henkeä. Suurin osa heistä työskenteli epävirallisissa työsuhteissa.¹⁴¹⁵¹⁶

Turkki oli vuonna 2005 ensimmäinen maa, jossa silikoosi yhdistettiin tekstiiliteollisuuteen. Heinäkuuhun 2010 mennessä 46 ihmistä

oli Turkissa kuollut silikoosiin. Kaikki menehtyneet olivat saaneet taudin työskennellessään vaatteiden hiekkapuhaltajina. Hiekkapuhaltajien solidaarisuuskomitean (Solidarity Committee of Sandblasting Labourers) mukaan noin 600 ihmisellä on Turkissa diagnosoitu silikoosi, mutta komitea uskoo, että luku saattaa nousta lähes viiteen tuhanteen.¹⁷¹⁸

9. Työterveyslaitos 12.11.2010 Silikoosi eli kivipölykeuhkosairaus <http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/ammattitaudit/esimerkkeja_ammattitaukeista/Silikoosi_kivipolykeuhkosairaus/Sivut/default.aspx>.

10. VTT 31.1.2004 Tietoverkko pölyntorjunnan avuksi: Pölyn aiheuttamat haitat <http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/polyverkko/kpl_1_4.htm>.

11. WHO: Hazard Prevention and Control in the Work Environment: Airborne Dust. WHO/SDE/OEH/99.14 <http://www.who.int/occupational_health/publications/airdust/en/index.html> käyty 7.11.2011.

12. Työterveyslaitos 12.11.2010 Silikoosi eli kivipölykeuhkosairaus <http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/ammattitaudit/esimerkkeja_ammattitaukeista/Silikoosi_kivipolykeuhkosairaus/Sivut/default.aspx>.

13. VTT 31.1.2004 Tietoverkko pölyntorjunnan avuksi: Pölyn aiheuttamat haitat Työterveyslaitos Työterveyslaitos <http://virtual.vtt.fi/virtual/proj3/polyverkko/kpl_1_4.htm>.

14. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

15. Clean Clothes Campaign 18.11.2010 Information on Jeans Sandblasting <<http://www.clean-clothes.org/resources/ccp/working-conditions/information-on-sandblasting>>.

16. Akgun M. et al 2008 An Epidemic of Silicosis among Former Denim Sandblasters. European Respiratory Journal vol 32 nro 5. <<http://erj.ersjournals.com/content/32/5/1295.full.pdf>>.

17. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

18. Solidarity Committee of Sandblasting Labourers 2009 Sandblasting of Denim in Turkey <<http://www.kotiscileri.org/kategori/english>>.

Turkissa hiekkapuhallus kvartsipitoisella hiekalla kiellettiin vuonna 2009 järjestöjen ja ay-liikkeen sinnikkään vaikuttamistyön seurauksena. Kiellon seurauksena monet turkkilaiset yritykset siirsivät hiekkapuhalluksen Egyptiin, Kiinaan, Bangladeshiin ja Intiaan.¹⁹

Kansallisesta kiellosta huolimatta on todennäköistä, että hiekkapuhallus jatkuu Turkin epävirallisissa työpajoissa. Ilman virallista työsopimusta Turkissa tai muualla työskentelevät ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, koska he eivät voi sairastuttuaan todistaa sairauden olevan työperäinen, eivätkä sen vuoksi ole oikeutettuja sosiaaliturvaan.^{20,21}

Koska hiekkapuhallus tapahtuu monesti kehittyvien maiden epävirallisissa työpajoissa, siitä on mahdotonta saada luotettavia tilastoja. Farkkujen hiekkapuhallusta tehdään ainakin Kaakkois-Aasiassa, Etelä-Aasiassa, Pohjois-Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa.²²

Kehittyvissä maissa hiekkapuhallustyöpajat ovat usein ahtaita, huonosti ilmastoituja ja hiekkapuhallushuoneessa saattavat pölylle altistua myös muut kuin itse hiekkapuhaltajat. Hiekkapölylle altistumista lisäävät ole-mattomat tai riittämättömät suojavarusteet

ja pitkät työpäivät sekä yksipuoliset työtehtävät eli pitkäkestoinen pölyssä oleskelu. Osa hiekkapuhaltajista on aloittanut työn jo lapsena ja työntekijät saattavat myös yöpyä pölyisissä työtiloissa.^{23,24}

Kvartsipölylle altistumista voidaan estää kunnollisella ilmanvaihdolla ja suojavarusteilla. Suomessa ulkona tehtävissä rakennusten purkutöissä suositellaan ilmaa puhaltavaa puhallinsuojainta, jossa on P2 tai P3 suodatin²⁵. Kehittyvissä maissa tällaiset suojavarusteet ovat enemmän poikkeus kuin sääntö.

Clean Clothes -kampanja ajaa hiekkapuhalluksen lopettamista

Kansainvälinen, vaatetusteollisuuden työolojen parantamisen eteen työskentelevä Clean Clothes -kampanja ajaa hiekkapuhalluksen lopettamista globaalisti. Kampanjan mukaan kunnollisten suojavarusteiden käytön vaatiminen ei riitä, koska niitä ei kehittyvissä maissa todennäköisesti käytettäisi.

Kieltämällä hiekkapuhallus viimeistymen-telmänä voidaan vuosittain säästää tuhansia ihmishenkiä. Koneellisen tai käsin tehdyn

19. The European Trade Union Institute's (ETUI) Health and Safety at Work Department : HesaMag #01 Autumn-winter 2009 Jeans, the Human Cost of a Fashion Icon. Silvana Cappucio. <http://hesa.etui-rehs.org/uk/newsletter/files/HESAmag_1_UK_46-47.pdf>.

20. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

21. Akgun M. et al 2008 An Epidemic of Silicosis among Former Denim Sandblasters. European Respiratory Journal vol 32 nro 5. <<http://erj.ersjournals.com/content/32/5/1295.full.pdf>>.

22. Clean Clothes Campaign 18.11.2010 Information on Jeans Sandblasting <<http://www.clean-clothes.org/resources/coc/working-conditions/information-on-sandblasting>>.

23. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

24. Akgun M. et al 2008 An Epidemic of Silicosis among Former Denim Sandblasters. European Respiratory Journal vol 32 nro 5. <<http://erj.ersjournals.com/content/32/5/1295.full.pdf>>.

25. Työterveyslaitos 31.5.2011 Kivi- ja tiilipöly <http://www.ttl.fi/fi/toimialat/rakennus/turvapakki/vaaralliset_aineet/polyt_mikrobit/kivipoly/Sivut/default.aspx>.

27. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

KUVA: MATTI KOSKINEN, SASK RY



Dhakassa, Bangladeshissa hiekkapuhallusta tekevät nuoret pojat viettävät taukoja pölyisessä työskentelytilassa. Kuva on otettu lokakuussa 2011.

hiekkapuhalluksen sijaan vaatteita voidaan käsitellä kuluneiksi hiekkapaperilla hankaamalla, laserilla, kemikaaleilla tai erilaisilla pesuilla, kuten hiekkapesulla²⁷. Käytössä olevista viimeistymenestelmistä hiekkapuhalluksen tekee erityisen vaaralliseksi muun muassa se, että sen usein peruuttamattomat terveysvaikutukset tulevat esiin vasta muutaman vuoden kuluttua työskentelyn aloittamisesta.

Clean Clothes -kampanja on perustettu vuonna 1989, ja se toimii 15 Euroopan maassa pitäen yhteyttä Pohjois-Amerikan ja Australian vastaaviin kampanjoihin. Kampanjalla on

tuotantomaissa 200 järjestön ja ammattiliittojen verkosto, jonka ääntä kampanja kuuntelee päätöksiä tehdessään.

Clean Clothes -kampanja lanseerattiin Suomeen Puhtaat vaatteet -nimisenä maaliskuussa 2010. Suomen Puhtaat vaatteet -kampanjassa mukana ovat Ammattiliitto PRO, Changemaker, Eettisen kaupan puolesta Eetti ry, Luonto-Liitto, Palveluolajien ammattiliitto PAM, Suomen Ammattiliittojen Solidaari-suuskeskus SASK ry ja TEAM Teollisuusalojen ammattiliitto.

Farkkujen valmistusmaat

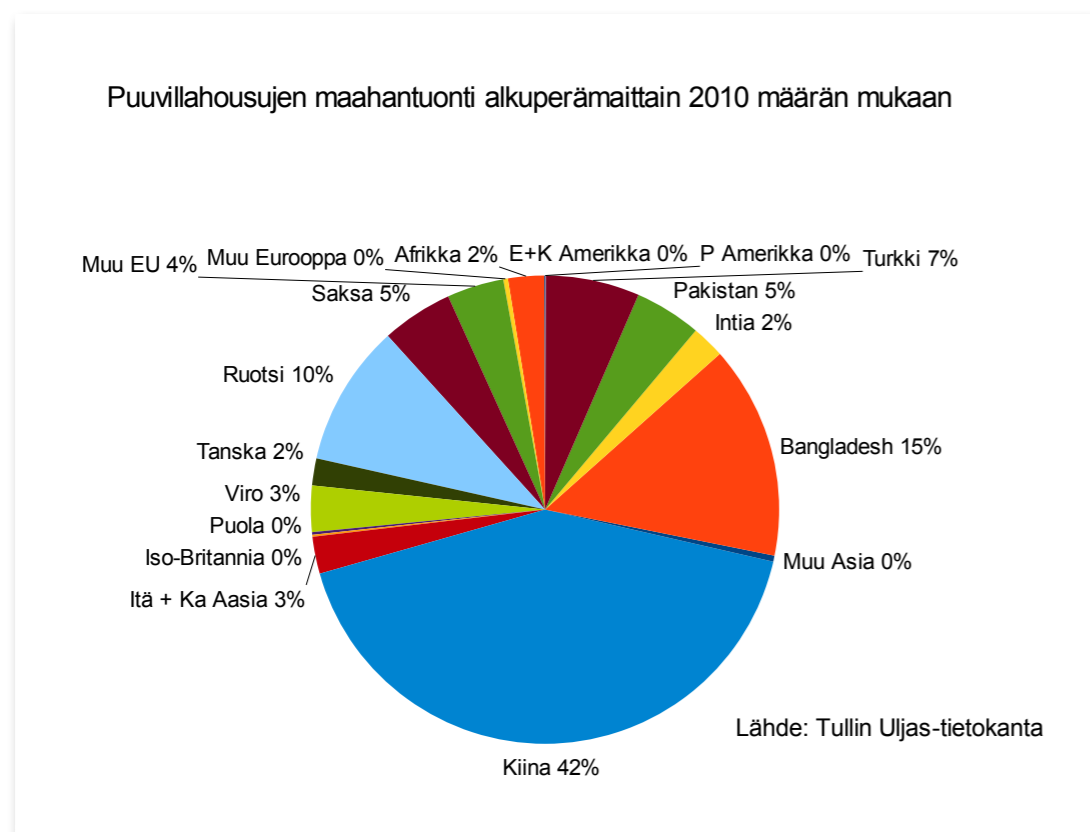
JOKA VUOSI maailmassa valmistetaan noin viisi miljardia paria farkkuja.²⁸

Suomeen tuotiin vuonna 2010 puuvillahousuja 11 miljoonaa kappaletta, tuonnin arvon noustessa lähes 116 miljoonaan euroon²⁹. Tuonnin lisäksi Suomessa valmistettiin vuonna 2009 myyntiin 321 000 kappaletta farkkuja, joiden tukkuarvo oli yli seitsemän miljoonaa euroa.³⁰

Kuviosta 1 näkyy, että määrän mukaan katsottuna kolme neljänestä Suomeen maa-

hantuoduista aikuisten ja lasten puuvillahousuista oli valmistettu Aasiassa vuonna 2010. Aasian maista suurimmat valmistusmaat olivat Kiina ja Bangladesh. Kiinan osuus oli 42 prosenttia ja Bangladeshin 15 prosenttia. Muita isoja valmistusmaita ovat Turkki (7 prosenttia), Pakistan (5 prosenttia) ja Intia (2 prosenttia).

Muiden kehitysmaiden eli Afrikan ja Latinalaisen Amerikan osuudet ovat olemattoman pienet: Afrikan 2 prosenttia ja Latinalaisen Amerikan 0 prosenttia. Afrikan kahden pro-



Kuvio 1: Puuvillahousujen maahantuonti alkuperämaittain vuonna 2010.

28. The European Trade Union Institute's (ETUI) Health and Safety at Work Department : HesaMag #01 Autumn-winter 2009 Jeans, the Human Cost of a Fashion Icon. Silvana Cappucio. <http://hesa.etui-rehs.org/uk/newsletter/files/HESAmag_1_UK_46-47.pdf>.

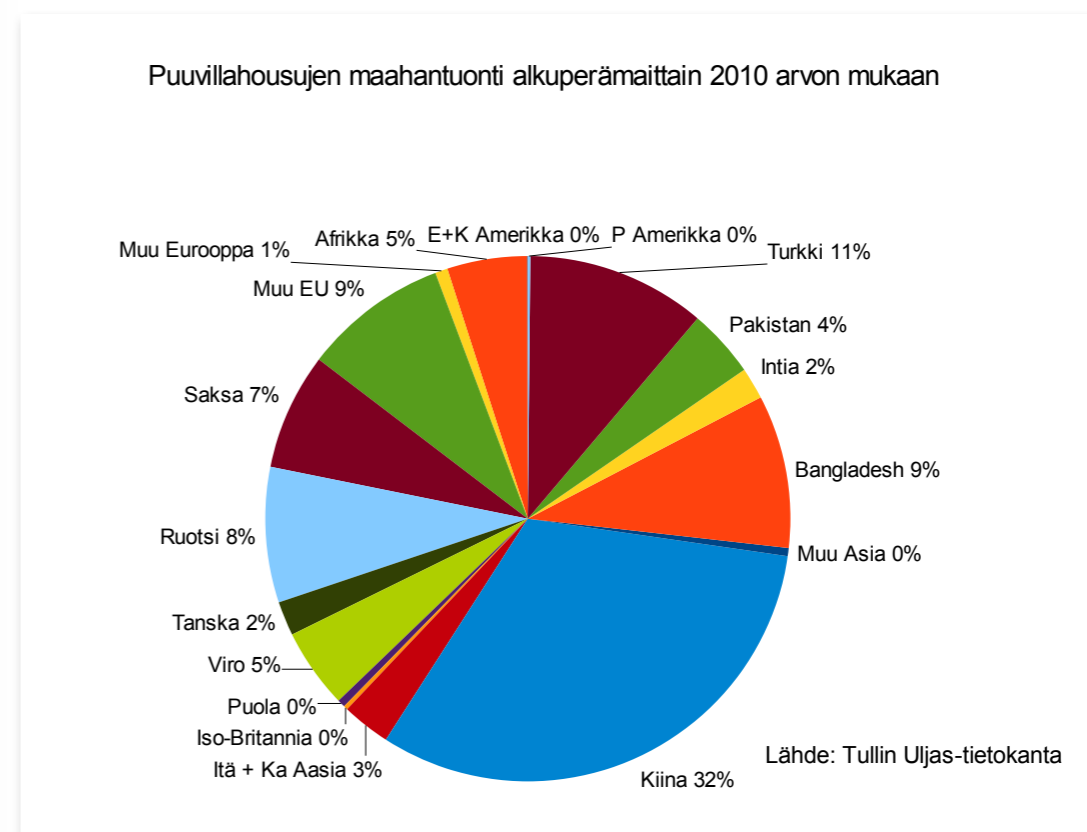
29. Tullin Uljas-tilastotietokanta <<http://uljas.tulli.fi/>> käyty 10.11.2011. Maahantuontitilastoja ei ole saatavissa vain farkkukankaisista tuotteista, joten luvussa ovat mukana kaikki puuvillasta valmistetut housut.
30. Tilastokeskus 24.11.2010 Teollisuuden tuotanto 2009 <http://pxweb2.stat.fi/database/statfin/teo/tti/2009/2009_fi.asp>.

sentin suuruudesta puuvillahousujen osuudesta suurin osa oli valmistettu Pohjois-Afrikassa: Egyptissä, Tunisiassa ja Marokossa.³¹

Suomeen tulevista puuvillahousuista neljäsnes on valmistettu Tullin tilaston mukaan Euroopassa. Vain muutamissa Euroopan maissa, kuten Italiassa ja Portugalissa on kuitenkin enää suuressa mittakaavassa vaatetusteollisuutta, joten suuri osa tästä tuonnista on todennäköisesti valmistettu Aasiassa tai muualla halvemmän työvoiman maissa. Syy Euroopan liialliseen osuuteen on

Tullin tilastointitavassa, joka perustuu yritysten omiin ilmoituksiin. EU:n sisäisessä tavara-liikenteessä alkuperämaaksi voidaan merkitä lähetysmaa, jos alkuperää ei esimerkiksi pitkän valmistusketjun takia haluta tai voida yksilöidä yksittäiseen maahan. Eurooppaa koskeviin tuontitilastoihin kannattaakin siis suhtautua varauksella.³²

Arvon mukaan tarkasteltuna Aasian valmistuksen osuus on luonnollisesti pienempi, koska siellä tehdyt vaatteet ovat halvempia kuin Euroopan kautta tulevat.



Kuvio 2: Puuvillahousujen maahantuonti alkuperämaittain 2010 arvon mukaan

31. Tullin Uljas-tilastotietokanta <<http://uljas.tulli.fi/>> käyty 10.11.2011.

32. Tullin tilastojen alkuperämaan määrittely on seuraava: "Alkuperämaa on maa, jossa tavara on tuotettu tai valmistettu. Mikäli tavaraa on valmistettu kahdessa tai useammassa maassa, alkuperämaa on maa, jossa viimeisin merkittävä ja

taloudellisesti perusteltu valmistus tai käsittely on tapahtunut. Mikäli tavaranto alkuperämaata ei pystytä selvittämään, merkitään alkuperämaaksi lähetysmaa." Tulli: Intrastat opas 2011 <http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/intrastat/liitteet/01_FIN2011.pdf>.

Näin selvitys tehtiin

SELVITYKSESSÄ ESITELTÄVÄT suomalaisten yritysten tiedot on kerätty sähköpostikyselyllä syys-marraskuussa 2011. Yrityksiin soitettiin ennen kyselyn lähettämistä. Vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa, jonka jälkeen annettiin tarvittaessa vielä lisäaikaa. Käytetyt kysymykset ja saatekirje on esitelty liitteessä 1.

Kotimaisilta yrityksiltä kysyttiin, onko heillä myynnissä farkkukankaasta valmistettuja vaatteita ja millä tuotemerkeillä niitä myydään. Edelleen kysyttiin, onko nämä farkkukankaasta valmistetut vaatteet käsitelty kuluneiksi ja onko niitä hiekkapuhallettu ja missä maissa nämä käsitellyt on tehty. Kysymykset koskivat sekä kyseisen yrityksen omia, että sen myymiä muiden yritysten farkkutuotemerkkejä.

Lisäksi kysyttiin, miten yritys varmistaa, ettei sen myymiä farkkukankaisia vaatteita

ole hiekkapuhallettu kehittyvissä maissa. Esimerkkinä tällaisista varmistuskeinoista annettiin vastuuohteistot ja tehdastarkastukset.

Farkkuja myyvilta yrityksiltä kysyttiin jatkokysymyksenä sähköpostilla, onko yrityksessä päätöstä hiekkapuhalluttamisen lopettamisesta.

Vastausprosentiksi saatiin 22/24 eli 92 prosenttia. Yrityksille tiedotettiin, että jos yritys ei vastaa, tekstiin kirjoitetaan, että ”yritys ei vastannut kyselyyn”.

Suomalaisille yrityksille annettiin mahdollisuus korjata niitä koskevia tekstejä. Suurin osa vastaajien toivomista muutoksista oli pieniä ja teknisiä ja suurin osa näistä muutoksista on kirjoitettu tekstiin vastaajien haluamalla tavalla.

Kesko – Anttila, K-citymarket, Budget Sport, Intersport, Kesport

Pörssiyhtiö Kesko Oyj myy vaatteita Anttiloissa, K-citymarketeissa, Intersporteissa, Kesporteissa ja Budget Sporteissa. Keskon kuluttaja-asiakaskaupan liiketoimintamallit ovat kauppiaasyrittäjien vähittäiskauppa sekä Keskon oma vähittäiskauppa. Lisäksi Kesko harjoittaa ammattiasiakaskauppaa.

Keskon itse valmistuttamia farkkuja on K-citymarketin ja Anttilan valikoimissa sesongista riippuen seuraavilla omilla merkeillä: Alley, Double Beauty, DLS, Harrison, Henry's, Impuls, Inspire, Jess, Kids, Lassi, Line Collection, Lotta, Napero, Shannon

Collection ja Young Spirit. Intersportin ja Kesportin omien merkkien valikoimissa ei ole farkkukankaasta valmistettuja vaatteita, mutta muiden merkeillä niitä on (ks. seuraava kappale). Budget Sportin valikoimissa ei ole lainkaan farkkukankaasta valmistettuja vaatteita.

Keskon ketjut myyvät farkkukankaisia vaatteita seuraavilla muiden merkeillä: K-citymarket ja Anttila: Bla-Bla, Broadway, Fixoni, James, Shine, Story, Ukids ja Zalekua. Intersport ja Kesport: Adidas, Esprit, Hilfiger, Peak Performance, Quicksilver ja Roxy³³. Ulkomaisia tuotemerkkejä on käsitelty tarkemmin luvussa *Ulkomaiset farkkuja myyvät yritykset ja hiekkapuhallus*.

Kuluneeksi käsiteltyjä farkkuja saattaa olla myynnissä sesonkien mukaan omilla tai muiden merkeillä. Keskon vastauksessa ei kerrota, missä maissa farkkukankaasta tehtyjen vaatteiden viimeistykset tehdään.

Kesko on linjannut, että omien merkkien farkkuja ei hiekkapuhalluteta, ja myös valikoimaan kuuluvien muiden yritysten merkeille on ilmoitettu, että hiekkapuhallusta ei Keskossa hyväksytä viimeistelyä. Hiekkapuhalluksen kieltäminen sisältyy normaaliin hankinnan ohjeistukseen.

Yhteiskuntavastuupäällikkö Helena Frilander kertoi, että Keskolta kiinnitetään farkkujen hiekkapuhallukseen jatkuvasti huomiota ja tekstiilitoimittajia kannustetaan työturvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen. Kesko kieltää Frilanderin mukaan ehdottomasti työturvallisuuden laiminlyömisestä.

Helena Frilander kertoi myös, että K-citymarket ja Anttila eivät valmistuta laajasti tällä hetkellä omilla merkeillä farkkuja, vaan myytävät farkut ovat toisten yritysten tuotemerkkejä tai eräostoja. ”Eräostettujen farkkujen jäljittäminen on vaikeaa”, Frilander jatkoi. ”Muiden brändien valikoimista emme välttämättä tiedä viimeistelytapoja”, hän kirjoitti myös.

Kesko on jäsenenä tehtaita valvovassa yritysten BSCI-verkostossa ja edistää ensisijaisesti riskitoimittajiensa BSCI-auditointeja. Kesko kehottaa myös tavarantoimittajiaan tarkastutamaan tehtänsä Clean Clothes -kampanjan suosittelun SA8000-standardin mukaisiksi. SA8000-standardista kerrotaan tarkemmin Vastuuverkostot-luvussa.

33. Näiden Intersportin brändien valikoimissa on farkkukankaasta valmistettuja vaatteita, mutta ne eivät kuulu Intersportin keskitettyyn ketjuvalikoimaan. Yksittäiset kaupat ovat voineet niitä kuitenkin hankkia.

Lisäksi Keskon monitoroijat tarkastavat ja kouluttavat kiinalaisia alihankkijatehtaita. ”Mm. Kiinan tuonnissa edunvalvojillamme on tärkeä rooli tiedottaa ja vaatia toimittajilta muita viimeistelytapoja kuin hiekkapuhallus,” Frilander kirjoitti.

Hiekkapuhalluslinjaus on nähtävissä Keskon verkkosivuilla³⁴.

Vastaaja: Yhteiskuntavastuupäällikkö Helena Frilander sähköposti 20.10.2011.

S-ryhmä – Prisma, Sokos

S-ryhmä on asiakkaidensa omistama osuustoiminnallinen yritysverkosto, joka myy vaatteita sekä omilla merkeillään että muiden yritysten tuotemerkeillä. S-ryhmän suurimmat vaatteita myyvät ketjut ovat Prisma-hypermarketit ja Sokos-tavaratalot, joita alla esitellyt tiedot koskevat. S-ryhmällä on myös paikallisia alueosuuskauppojen omia vaateketjuja, joiden valikoimista vastaavat alueosuuskaupat.

S-ryhmä valmistuttaa farkkuja seuraavilla omilla merkeillä: Premoda Trendy, Premoda Classic, Ciraf, Glup, RossBros, Kino, House, Kaiio ja Gossip.

Muilla brändeillä S-ryhmä myy farkkuja seuraavilla merkeillä: Levi&Strauss, Esprit, Cottonfield, Tommy Hilfiger, Timberland, Henry Lloyd, Lee Cooper, Lee ja Wrangler. Näitä tuotemerkkejä on käsitelty tarkemmin luvussa *Ulkomaiset farkkumerkit ja hiekkapuhallus*.

34. Linjaus on osoitteessa <<http://www.kesko.fi/fi/Vastuullisuus/Nain-toimimme/Linjaukset-ja-kannanotot/Farkkujen-hiekkapuhalluslinjaus/>>.

Kaikilla edellä mainituilla S-ryhmän omilla merkeillä ja muiden tuotemerkeillä on valikoimissa kuluneeksi käsiteltyjä farkkuja. S-ryhmän omien merkkien farkuista suurin osa on S-ryhmän vastauksen mukaan käsitelty kuluneeksi Kiinassa. Poikkeuksen muodostavat Intiassa ja Kiinassa käsitelty Glub sekä Suomessa ja Kiinassa käsitellyt Premoda Trendy ja Gossip -merkit.

S-ryhmän valikoimissa ei ole vastauksen mukaan hiekkapuhallettuja farkkuja omien merkkien eikä toisten tuotemerkkien tuotteissa. "Kulunut ulkonäkö saadaan aikaan joko manuaalisesti hiekkapaperilla hankamalla tai käyttämällä laser- tai harjarobotteja", kirjoittaa laatu- ja vastuullisuuspäällikkö Marja Tikka hankintayhtiö Inex Partners Oy:stä.

S-ryhmällä ei ole kuitenkaan ollut S-ryhmän tasolla päätöstä hiekkapuhallettujen tuotteiden ostamatta jättämisestä, "mutta ostajat ovat tietoisia tämän tekniikan vaaroista työntekijöille ja osaavat kysyä tästä hankintavaiheesta", vastasi Tikka.

Kysyttäessä miten S-ryhmä varmistaa, ettei farkkuja ole hiekkapuhallettu kehittyvissä maissa, Marja Tikka viittaa vastauksessa yritysjohtoiseen tehtaita tarkastavaan BSCI-verkoston (Business Social Compliance Initiative), jonka jäsen SOK on. Vastauksen mukaan pääosa omien merkkien toimittajista on BSCI:n tarkastusten piirissä. Ne omien merkkien toimittajat, jotka eivät ole BSCI:ssä, ovat antaneet kirjallisen vakuutuksen, ettei hiekkapuhallusta ole käytetty farkkujen valmistuksessa. S-ryhmän hankintapäälliköt ovat lisäksi vierailleet osassa tehtaita ja tarkastaneet tuotanto-olosuhteet. BSCI esitellään tarkemmin luvussa Vastuuverkostot.

Finnwatchin selvityksen teon aikana (11.11.2011) Inex Partnersista ilmoitettiin, että S-ryhmä on päättänyt kieltää hiekkapuhallusmenetelmän käytön S-ryhmän omilla merkeillä myytävien farkkukankaasta valmistettujen tuotteiden osalta. Kielto on kirjattu ostajia ohjeistavaan hankintakriteeristöön ja hiekkapuhalluskielto on myös tuotevaatimus tavarantoimittajille.

S-ryhmä ei ole selvityksen tekohetkellä vielä viestinyt hiekkapuhalluskiellosta kuluttajille tai julkisuuteen. S-ryhmässä on tehty päätös, että omien merkkien tuotteisiin tullaan lisäämään valmistusmaatieta.

Vastaaja: Inex Partners Oy:n laatu- ja vastuullisuuspäällikkö Marja Tikka sähköposti 7.10.2011 ja puhelimitse 11.11.2011.

Lähikauppa

Suomen Lähikauppa Oy:n myymäläkonsepteja ovat Siwa, Valintatalo ja Euromarket.

Lähikaupan kaupoissa ei ole myyty farkkuja vuoden 2009 jälkeen. Tällöin kaikkien Euromarketien valikoimastrategia muuttui ja painottui käyttötavaroiden osalta kodin tarvikkeisiin. Valikoimia ei tulla jatkossakaan laajentamaan.

Vastaaja: viestintäpäällikkö Riitta Raasakka sähköposti 28.9.2011.

Stockmann, Hobby Hall

Pörssi-yhtiö Stockmanniin kuuluu tavaratalojen lisäksi muotiketjut Seppälä ja Lindex, joita käsitellään erikseen. Etäkauppaa harjoittava Hobby Hall kuuluu Stockmannin tavarataloryhmään.

Stockmannilta vastattiin, että sen valmistuttamien omien merkkien valikoimissa on farkkukankaisia tuotteita trendien mukaan. Stockmannin omia vaatebrändejä ovat Body Guard, Bogi, Cap Horn, Es Ti: Ci., Global Essentials, Global Girl, Global Lingerie, Global Sport ja STC. Hobby Hallin oma vaatemerkki on Flo G.

Farkkukankaisia tuotteita on Stockmannin tavaratalojen valikoimissa kymmenillä muiden tuotemerkeillä, esimerkiksi: Acne, Armani Jeans, Boss, Cottonfield, Diesel, Esprit, Gant, G-Star, Guess, Hilfiger (ja Tommy Denim), Jack&Jones, Lee, Levi's, Lindeberg, Mac, Only, Pierre Cardin, Polo Ralph Lauren, Selected, Tiger of Sweden, Very Nice, Wrangler.

Sekä omien että muiden tuotemerkkien valikoimissa on erilaisilla haalistus- ja kulutusmenetelmillä käsiteltyjä farkkuja, Stockmannilta vastataan. Stockmannin omien merkkien farkkutuotteiden valmistusmaat ovat kyselyhetkellä Turkki, Kiina, Pakistan ja Bangladesh. Stockmann antoi tiedot valmistusmaista myös muiden yritysten merkkien osalta sekä tiedot siitä, onko näillä muilla yrityksillä hiekkapuhallusta koskevia päätöksiä. Suurta osaa Stockmannin myymistä muiden yritysten merkkivaatteista käsitellään tämän selvityksen seuraavassa luvussa.

Stockmannin konserniyhtiöt (tavarataloryhmä, Seppälä ja Lindex) tekivät vuonna 2010 päätöksen, että omien merkkien valmistuksessa ei sallita hiekkapuhalluskäsittelyä. Tämä päätös on kommunikoitu välittömästi kaikille muotituotteiden omien merkkien tavarantoimittajille yhteistyösopimukseen liitettyllä toimintaohjeistuksella, kirjoitti Stockmannin yhteiskuntavastuuasiantuntija Nea Kontoniemi. Hiekkapuhalluksen kielto on myös osa muotituotteiden omien merkkien Instructions

for Suppliers -ohjeistoa (Code of Conduct), johon kaikki muotituotteiden omien merkkien tavarantoimittajat ovat sitoutuneet.

Ostokonttoreiden henkilökunta tekee säännöllisesti tarkastuksia omien merkkien tavarantoimittajien tehtaille, Nea Kontoniemi kirjoitti. "Hiekkapuhalluskiellon noudattamiseen kiinnitetään huomiota osana tarkastuksia. Vuonna 2010 tehtiin 178 tehdastarkastusta sisältäen tarkastukset kaikkien konserniyhtiöiden tavarantoimittajille. Virallisten tarkastuskäyntien lisäksi ostokonttoreiden henkilökunta (mm. ostajat ja laaduntarkkailijat) vierailevat tehtailla muutenkin säännöllisesti", hän kirjoitti. Lisäksi Stockmann kouluttaa myyjiä hiekkapuhalluslinjauksesta.

Stockmann-konserni on tehtaiden työoloja valvovan yritysten yhteisen BSCI-verkoston (Business Social Compliance Initiative) jäsen.

Omien merkkien hiekkapuhalluskiellosta kerrotaan Stockmann-konsernin yhteisessä, yrityksen verkkosivuiltakin saatavassa yhteiskuntavastuuraportissa.

Vastaaja: yhteiskuntavastuuasiantuntija Nea Kontoniemi sähköposti 10.10.2011.

Seppälä

Seppälä kuuluu Stockmann-konserniin.

Seppälä myy vaatteita vain valmistuttamillaan omilla tuotemerkeillä. Farkkukankaisia vaatteita kuuluu seuraavien Seppälän vaatemerkkien valikoimiin: Seppälä Woman, Seppälä Basics, Link, Great Girls, By Seppälä, Seppälä Men, Sub Street Wear, Seppälä Kids, Seppälä Girl's, Lil' Missy ja Kil' Baz.

Kuluneeksi käsiteltyjä farkkuvaatteita on valikoimissa vaihdellen sesongin trendien mukaan. Seppälän edellä mainittuja vaate-merkkejä valmistettiin kyselyhetkellä Kiinassa, Bangladeshissa ja Turkissa, vastasi CSR-Coordinator Mari Hartig.

Mari Hartig kirjoittaa, että Seppälä ei myy hiekkapuhallettuja farkkuvaatteita. Stockmann-konserniyhtiöiden päätös olla käyttämättä hiekkapuhallusta koskee myös Seppälää (ks. kohta Stockmann).

Stockmann Group on tehtaita tarkastavan BSCI-yritysverkoston (Business Social Compliance Initiative) jäsen.

Omien merkkien hiekkapuhalluskiellosta kerrotaan Stockmann-konsernin yhteisessä yhteiskuntavastuuraportissa.

Vastaaja: HR-Coordinator/ CSR-Coordinator Mari Hartig sähköposti 5.10.2011.

Lindex

Lindex kuuluu Stockmann-konserniin.

Lindex myy tuotteitaan vain valmistuttamallaan omilla brändeillä. Lasten osastojen farkkukankaisia vaatteita myyvät brändit ovat Baby by Lindex, Bamse, Detroit, FIX, Heart quake ja Kids by Lindex.

Naisten osastojen farkkubrändit ovat Denim by Lindex ja Lindex.

Lindexin valikoimiin kuuluu kuluneeksi käsiteltyjä farkkuja. Kulutuskäsittelyt on tehty Kiinassa, Bangladeshissa, Intiassa ja Pakistanissa.

35. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

Lindexin vastaaja Sara Winroth sanoi Finnwatchille ja Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta. Lindex käyttää muita menetelmiä saadakseen aikaan ”oikean muotivaikutelman”, esimerkiksi hiekkapaperilla käsin hiomista, sumuttamista ja harjaamista pääasiassa kaliumpermanganaatti -kemikaalilla.³⁵ ”Muodikkaimmat vaatteemme vaativat muita menetelmiä kuin hiekkapuhallus, joten hiekkapuhalluksen välttäminen ei ole meille ongelma”, yhteiskuntavastuukoordinaattori Sara Winroth vastasi Finnwatchille.

Hiekkapuhalluksen kieltä sisältyy toimittajien kanssa tehtyihin sopimuksiin. Lindexillä on Winrothin mukaan tiiviit suhteet toimittajiinsa ja Lindex valvoo käyttämiään tehtaita. Yrityksen tuotantomaissa sijaitsevien ostokonttorien väki pääsee helposti tehtaille, Winroth kirjoitti.

Fair Trade Centerin selvityksen mukaan Lindex hiekkapuhallutti aiemmin sillä ehdolla, että tehtaille noudatettiin turvallisuusvaatimuksia. Hiekkapuhallus tapahtui Turkissa, Pakistanissa, Bangladeshissa ja Kiinassa.³⁶

Winroth kertoi Fair Trade Centerille, miksi Lindex on lopettanut hiekkapuhalluttamisen: ”Jos voimme pärjätä ilman hiekkapuhallusta, teemme sen mielellämme, koska näemme riskejä siinä, että turvallisuusrutiineita ei aina noudateta”.³⁷

Stockmann Group ja Lindex ovat tehtaita tarkastavan BSCI-yritysverkoston (Business Social Compliance Initiative) jäseniä.

36. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

37. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

Omien merkkien hiekkapuhalluskiellosta kerrotaan Stockmann-konsernin yhteisessä yhteiskuntavastuuraportissa.

Vastaaja: CSR Coordinator Sara Winroth sähköposti 27.10.2011.

Texmoda – Moda, Jim & Jill

Texmoda-osuuskunnan kauppiaiden omistamat aikuisten vaateymälät ovat Moda-nimisiä ja nuorten myymälät Jim & Jill -nimisiä.

Texmodan itse valmistuttamista brändeistä STI:n ja Stockerin valikoimissa on farkkukankaisia tuotteita. Farkkua on lisäksi seuraavien muiden yritysten merkkien valikoimissa: Anna Montana, Jack & Jones, Only ja Very Nice. Texmoda tekee ketjun laajuista yhteistyötä edellä mainittujen brändien kanssa, muut farkkubrändit vaihtelevat liikkeestä toiseen.

Kaikkien edellä mainittujen brändien valikoimissa on kulutettuja farkkut tuotteita. Texmodan omat brändit STI ja Stocker on käsitelty kuluneeksi Turkissa ja Kiinassa, osuuskunnasta kerrotaan. Näitä omia farkkut tuotteita ei ole osuuskunnan mukaan hiekkapuhallettu.

Osuuskunta tarkisti hiekkapuhallusasian omien merkkiensä tavarantoimittajilta. Toimittajat eivät käytä hiekkapuhallusta eikä Texmoda tilaa hiekkapuhallettuja tuotteita, osuuskunnasta kerrotaan. Texmodalla ei ole kuitenkaan erityistä hiekkapuhallusta koskevaa ohjetta eikä alihankkijoita tarkasteta. Texmoda ei kuulu mihinkään tehtaiden työoloja valvovaan verkostoon.

Vastaaja: toimitusjohtaja Tuomo Rantalankila sähköposti 11.11.2011.

Veljekset Halonen Oy – Halonen, Carlson

Perheyritys Veljekset Halonen Oy valmistuttaa vaatteita Halonen-vaateketjun myymälöissä sekä Carlson-tavarataloissa.

Halonen myy valmistuttamia farkkut tuotteita seuraavilla omilla merkeillä: Trendy Line, LaDameD, Eighty8, Edwards ja Z.I.P.

Farkkuja on valikoimissa myös seuraavilla muiden tuotemerkeillä: Dreamjeans, Lee, Wrangler, Levis ja Solid.

Kuluneeksi käsiteltyjä farkkuja on omissa ja muiden merkkien tuotteissa. Kulutuskäsiteltyjä farkkuja on Levis, Lee, Solid, Wrangler, Edwards, Eighty8 ja Z.I.P. -merkeillä. Näistä kolmen viimeksi mainitun tuotemerkin eli Halosen omien kuluneeksi käsiteltyjen farkkujen tuotantomaiksi ilmoitettiin Turkki ja Kiina. Halosen vastauksessa ilmoitettiin tuotantomaita myös suurimmalta osalta muiden merkeistä. Näitä kansainvälisiä merkkejä käsitellään omissa osiossaan tässä selvityksessä.

Halosen vastauksessa ilmoitetaan, että valikoimissa on monilla tavoin haalistettuja farkkuja ja monissa farkuissa on käytetty useampaakin haalistusmenetelmää. Halosen omien farkkuvaatemerkkien toimittajat ovat luopuneet hiekkapuhalluksen käytöstä eikä Halonen osta hiekkapuhaltamalla käsiteltyjä tuotteita, vaikka tehtaalla olisikin työntekijöille turvalliset olosuhteet, Halosen vastauksessa sanotaan.

Halonen ei kuulu mihinkään tehtaiden työoloja valvovaan verkostoon. Halonen käyttää tehtaiden valvonnassa ulkopuolista hankintatoimistoa.

Kysyttäessä miten Halosella varmistetaan, ettei farkkuja ole hiekkapuhallettu kehittyvässä maissa, yrityksestä vastattiin, että omien merkkien toimittajat allekirjoittavat ja täyttävät eettisen ohjeistuksen ja itsearviointilomakkeen. Haloselta tehdään vuosittain tarkastuskäyntejä omien merkkien tavarantoimittajien tehtaille. Muiden yritysten brändien osalta Haloselta kysellään ajoittain eettisistä asioista.

Halonen ei ole tiedottanut hiekkapuhalluksesta luopumisesta kuluttajille tai julkisuuteen.

Vastaaja: valikoimapäällikkö Tintti Ikonen sähköposti 7.10.2011.

L-Fashion Group, Aleksis 13

Perheyritys L-Fashion Group Oy:llä on useita omia vaatebrändejä ja Aleksis 13 -ketju.

L-Fashion Groupin valmistuttamista omista brändeistä farkkukangasta on seuraavien merkkien valikoimissa: Beavers, James, J.A.P., Ril's, Story ja Your Face.

Aleksis 13 myy farkkuja L-Fashion Groupin omilla ja seuraavilla muiden merkeillä: B.young, Blend, Camel, Esprit, Mexx, MAC, Pepe Jeans, Selected ja Tommy Hilfiger.

L-Fashion Groupin Tarja Malinen vastasi, että yrityksellä on myynnissä laaja valikoima eri maissa ja erilaisilla käsittelyillä valmistettuja tuotteita.

L-Fashion Group on päättänyt, ettei se myy hiekkapuhaltamalla käsiteltyjä farkkutuotteita. Malinen kirjoitti, että L-Fashion Group vaatii kaikilta tavarantoimittajiltaan vakuutuksen, että tuotteita ei ole hiekkapuhallettu. Olemme kyseessä olevat vakuutukset saaneet, Malinen vastasi.

L-Fashion Group ei ole viestinyt hiekkapuhalluksesta kuluttajille tai julkisuuteen.

L-Fashion Groupin käyttämällä tehtailla ei tehdä riippumattomia vastuutarkastuksia L-Fashion Groupin tilaamana.

Vastaaja: Director, Corporate Communications and Marketing Tarja Malinen sähköposti 19.10.2011.

Marimekko

Pörssi-yhtiö Marimekko Oyj valmistaa ja valmistuttaa vaatteita, laukkuja, sisustustekstiileitä ja sisustustavaroita ja muita tuotteita aina televisioihin ja kävelysauvoihin saakka.

Marimekko vastasi, että sen Suomessa myytävään mallistoon ei kuulu farkkukankaisia tuotteita. Yrityksellä ei sen vuoksi ole päätöstä hiekkapuhalluksesta.

Japanissa myydään kuitenkin Marimekon maahantuojan Japanissa valmistuttamia farkkuja, Marimekosta kerrotaan. Näitä kahta farkkumallia myydään Marimekko-brändillä. Farkkuja ei ole vastauksen mukaan hiekkapuhallettu.

Marimekko on tehtaita tarkastavan yritysjohtoisien BSCI:n jäsen.

Vastaaja: viestintäpäällikkö Piia Pakarinen sähköposti 11.10.2011.

Nanso

Nanso Group Oy valmistaa ja valmistuttaa vaatteita, alusvaatteita, sukkia ja sukkahousuja.

Nanso Groupilla on myynnissä Nanso-tuotemerkillä farkkukankaisia vaatteita, mutta niitä ei ole käsitelty kuluneiksi eikä niitä näin ollen

ole myöskään hiekkapuhallettu. Kevään 2012 mallistossa tulee olemaan kaksi farkkukankaasta valmistettua tuotetta.

Nanso kertoo ostavansa farkkukankaiset tuotteet suomalaiselta toimittajalta, jolla on tuotantoa Suomessa ja Virossa. Tällä toimittajalla on mahdollisuus valmistaa tuotteita laser- tai harjakoneella kuluneeksi käsitellystä kankaasta.

"Nansolla ei ole päätöstä siitä, että myynnissä ei ole hiekkapuhallettuja vaatteita. Vaikka farkkujen toimittaja vaihtuisi ja ottaisimme mallistoon kulutetusta farkkukankaasta valmistettuja tuotteita, emme kuitenkaan hyväksyisi yhteistyökumppaniksemme farkkukankaan kulutukseen hiekkapuhallusmenetelmää käyttävää toimittajaa", vastasi vastuullisuusasiantuntija Satumaija Mäki.

Nanso pyrkii eettisten ohjeidensa mukaan rakentamaan turvallisia ja terveellisiä työolosuhteita. Uudet toimittajat valitaan erittäin tarkkaan ja tavoitteena on pitkäaikaiset yhteistyösuhteet, Nansosta kerrotaan.

Nanso Group on tehtaiden työoloja valvovan BSCI:n jäsen.

Vastaaja: vastuullisuusasiantuntija Satumaija Mäki sähköposti 10.10.2011.

Reima

Reima Oy valmistuttaa lasten- ja vauvojen vaatteita, jalkineita ja asusteita.

Reima vastasi, että heidän mallistoonsa ei kuulu tällä hetkellä farkkuja. Viimeksi heillä on ollut valikoimissaan entsyymiviimeistelyjä farkkukankaisia lasten housuja, joita voi vielä olla kaupossa.

Reimalla ei ole erityistä päätöstä farkkujen hiekkapuhalluksesta, mutta Reiman mukaan tulevaisuudessakaan mikään muu viimeistysmenetelmä kuin entsyymiviimeistely ei tule kyseeseen.

Reima on tehtaita tarkastavan yritysjohtoisien BSCI:n jäsen³⁸.

Vastaaja: laatupäällikkö Mailis Mäkinen sähköposti 4.10.2011.

Virke – Finnkarelia

Finnkarelia eli Virke Oy myy pääosin neulokista tehtyjä vaatteita naisille. Valikoimassa ei ole farkkukankaisia tuotteita.

Vastaaja: toimitusjohtaja Lassi Laaksonen puhelimitse 26.9.2011.

Turo Tailor

Turo Tailor myy miesten pukuja ja takkeja. Valikoimissa ei ole farkkukankaisia vaatteita.

Vastaaja: tuotantojohtaja Raimo Kinnunen puhelimitse 26.9.2011.

M.A.S.I Company

M.A.S.I Company Oy valmistaa sisä- ja ulkoiluvaatteita sekä päähineitä.

M.A.S.I Companyn farkkubrändejä ovat Very Nice, Warric, Basic ja Lee Cooper, joista viimeistä M.A.S.I Company valmistaa lisenssillä. Lisäksi M.A.S.I valmistaa farkkukankaisia vaatteita alihankintana muiden yritysten vaatemerkeille.

³⁸ BSCI Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 5.10.2011.

M.A.S.I Company tekee kaikkien myymiensä farkkukankaisten vaatteiden kulutuskäsittelyt omilla tehtaillaan Suomessa ja Virossa. "Tehdaita ohjaavat kansalliset työturvallisuuslait ja Keiteleelle keskitetyn pesulamme ympäristölupa", vastauksessa sanotaan. M.A.S.I ei myy hiekkapuhallettuja farkkuvaatteita.

Koska tuotanto on Suomessa ja Virossa, kolmas osapuoli ei tee vastuutarkastuksia tehtailla³⁹.

M.A.S.I Company on julkaissut verkkosivullaan tiedotteen, jossa kerrotaan, että yrityksen farkut valmistetaan Suomessa ja Virossa eikä niitä ole hiekkapuhallettu⁴⁰.

Vastaaja: tuotannosuunnittelija/ympäristövaatava Piritta Pietikäinen sähköposti 6.10.2011.

Tokmanni, Maxi-Kodintukku, Maxi-Makasiini, Robin Hood, Säätöpörssi, Tarjoustalo, Vapaa Valinta

Seitsemän otsikossa mainittua ketjua omistava Tokmanni-konserni kutsuu itseään ainoaksi valtakunnalliseksi halpakauppaketjuksi Suomessa.

Tokmannin tuotteet ovat pääasiassa itse teetetettyjä. Yritys myy farkkukankaasta valmistettuja vaatteita myös muiden yritysten tuotemerkeillä, kuten Janina F ja KoneHELSINKIjeans -merkeillä. Tokmanni ostaa eriä, joten myynnissä olevat tuotemerkit vaihtelevat. Tokmanni-konserni ei antanut Finnwatchille ostamiensa farkkutuotemerkkien listaa.

Tokmanni on lopettanut hiekkapuhallettujen farkkujen ostamisen, mutta tänä vuonna on

39. Finnwatch 1/2010 Ostoja etelästä ja hikipajoista. Kotimaisten vaate- ja urheiluyritysten sosiaalinen ja ympäristövastuu. <http://www.finnwatch.org/images/stories/Ostoja_etelasta_ja_hikipajoista.pdf>.

40. M.A.S.I Company Oy 25.2.2010 Tiedote koskien 45 minuuttia -ohjelman uutisointia farkkujen viimeistelymenetelmien aiheuttamista terveyshaitoista <http://www.masicompany.fi/site/component?option=com_docman/task/doc_download/gid,749/>.

ollut vielä yksi hiekkapuhallettu farkkumalli myynnissä, yrityksestä kerrotaan.

Tokmanni on ohjeistanut ostajia, että hiekkapuhallettuja farkkuja ei osteta ja konserni on pyytänyt tavarantoimittajiltaan kirjallisen selvityksen hiekkapuhalluksen käytöstä, yrityksestä vastattiin.

Tokmanni on tehtaiden työoloja valvovan BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen⁴¹.

Tokmanni ei ole tiedottanut hiekkapuhalluksen ostokiellosta kuluttajille tai julkisuuteen.

Vastaaja: toimitusjohtaja Heikki Väänänen sähköposti 8.11.2011.

A & M Holmberg

Maahantuoja A & M Holmberg Oy on erikoistunut asiakkaiden omilla merkeillä myytäviin vaatteisiin sekä kausi- ja pikatilauksiin.

A & M Holmbergin valmistuttamia omia tuotemerkkejä ovat Tokmannin ketjuissa myytävät Janina F ja KoneHELSINKIjeans. A & M Holmberg on toimittanut farkkuja myös KoneHELSINKI -tuotemerkille, joka on toisen yrityksen omistuksessa erotuksena A & M Holmbergin omasta KoneHELSINKIjeans -tuotemerkistä.

Janina F ja KoneHELSINKIjeans -farkut on käsitelty kuluneeksi Turkissa ja Kiinassa erilaisilla kemiallisilla prosesseilla, A & M Holmbergista kerrottiin. Yrityksen vastauksen mukaan farkkuja ei ole hiekkapuhallettu, ei myöskään KoneHELSINKI -tuotemerkille toimitettuja eriä.

A & M Holmbergilla on vastaajan mukaan tehty päätös, että hiekkapuhallettuja farkkutuotteita ei tilata.

41. BSCI Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 9.11.2011.

A & M Holmberg on yritysten oman, tehtaiden työoloja valvovan BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen⁴². Lisäksi A & M Holmberg ilmoitti tekevänsä itse tarkastuksia tehtailla.

Koska yritys on maahantuoja eikä harjoita jälleenmyyntiä, se ei ole tiedottanut hiekkapuhalluksen käyttämättä jättämisestä kuluttajille.

Vastaaja: Tuotepäällikkö Tea Ylijoki sähköposti 11.11.2011.

KoneHELSINKI Design

KoneHELSINKI Design Oy on pieni KoneHELSINKI-farkkujen jakelija ja viimeistelijä. KoneHELSINKI-farkkuja myydään verkkokaupassa. Tuotemerkki on erillinen Tokmannin myymästä KoneHELSINKIjeans-tuotemerkistä, ja sillä on eri jakelukanava.

KoneHELSINKI Design Oy viimeistelee (pese mm. kloorilla ja repii) farkut itse Suomessa, vastauksessa sanotaan. Farkut sille toimittaa edellä esitelty A & M Holmberg, joka myös omistaa KoneHELSINKI-tuotemerkit.

KoneHELSINKI Designin mukaan hiekkapuhalluksesta ei ole olemassa päätöstä, koska viimeistely on Suomessa. KoneHELSINKI Design kertoo verkkosivullaan, että tuotteet valmistetaan pääosin Suomessa⁴³.

Vastaaja: Omistaja Anna Ahlholm sähköposti 18.11.2011.

NP Naisten pukutehdas

Perheyritys Naisten Pukutehdas Oy teettää alihankintana vaatteita Suomen markkinoille ja lisäksi vientiin Pohjoismaihin ja Venäjälle.

42. BSCI Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 11.11.2011.

43. www.konehelsinki.com, viitattu 24.11.2011

Yritys myy jälleenmyyjille ja sillä on omia myymälöitä Suomessa.

Naisten pukutehdas myy farkkuja vain omalla NP-tuotemerkillään. Nimestään huolimatta Naisten pukutehdas ei enää valmista vaatteita itse, vaan nykyisin kaikki alihankitaan.

Naisten pukutehdas selvitti alihankkijoiltaan hiekkapuhalluksen käyttöä ja kertoi, että alihankkijat eivät käytä hiekkapuhallusta. Farkut on käsitelty kuluneiksi harjaamalla.

Kysyttäessä, onko yrityksellä päätöstä hiekkapuhalluksen käyttämisestä, laatuvaastaava Mari Räsänen vastasi, että "Tottahan toki tiedostamme hiekkapuhallukseen liittyvän ongelman ja siksi haluamme tuottaa kulutuksen tuotteisiimme muulla keinoin, koska se on täysin mahdollista. Eli siltä osin päätös on olemassa."

NP Naisten pukutehdas valvoo käyttämiään tehdaita itse, yritys ei kuulu mihinkään ulkopuoliseen tehtaiden valvontaverkostoon.

Naisten pukutehdas ei ole tiedottanut hiekkapuhallusta koskevasta päätöksestään julkisuuteen tai kuluttajille.

Vastaaja: laatuvaastaava Mari Räsänen sähköposti 8.11. ja 9.11.2011.

Makia Clothing

Makia Clothing Oy:n valmistuttamia vaatteita myydään MAKIA-tuotemerkillä Suomen lisäksi useassa Euroopan maassa, Pohjois-Amerikassa, Australiassa ja monessa verkkokaupassa.

Valikoimissa ei ole ollut farkkuja muutamaan vuoteen, mutta niitä on tulossa syksy 2012/ talvi 2013 -mallistoon. Mallistoon on suunnitella Kiinassa tuotettavia miesten farkkuja, joissa käytetään huuhtelupesua ja kivipesua, vastasi tuotantopäällikkö Mika Martikainen.

Makiolla ei ole hiekkapuhallusta koskevaa päätöstä. Hiekkapuhallusta ei kuitenkaan ole suunniteltu käytettäväksi.

Makia käyttää tehtaiden valinnassa ja laadun, tuoteturvallisuuden ja tuotannon valvonnassa apuna suomalaista hankintatointoa, jolla on toimistoja Aasiassa. Makia ei kuulu mihinkään tehtaiden työoloja valvoaan vastuullisuusverkostoon.

Vastaaja: tuotantopäällikkö Mika Martikainen sähköposti 20.10.2011.

CTRL Clothing

CTRL Clothing -yrityksen vaatteita myydään CTRL-brändillä sesongista riippuen 100–200 myymälässä kansainvälisesti, Suomessa noin 15 myymälässä. Lisäksi yrityksellä on oma verkkokauppa.

Yritys ei vastannut Finnwatchin kyselyyn.

Voglia

Perheyritys Voglia Oy:llä on omia myymälöitä ja sen tuotteita myyvät myös muut liikkeet. Yritys valmistaa ja valmistuttaa myös vientiin. Suurin vientimaa on Venäjä ja Ruotsi.

Voglia myy farkkuja vain Voglia-tuotemerkillä. Farkut on ommeltu Virossa Voglian omalla tehtaalla.

Voglian farkkuja ei ole käsitelty kuluneiksi eikä hiekkapuhalluksesta ole tästä syystä erityistä päätöstä. Yritys ei myöskään ole tiedottanut hiekkapuhalluksesta julkisuuteen tai kuluttajille.

Voglia ei kuulu mihinkään yleisimmistä tehtaiden työoloja tarkastavista vastuuverkostoista.

Vastaaja: toimitusjohtaja Markku Virtanen sähköposti 8.11.2011.

Lidl Suomi

Päivittäistavaraketju Lidlin toimintaa Suomessa pyörittää itsenäinen tytäryhtiö Lidl Suomi Ky.

Lidl Suomi myy PR-koordinaattori Meri Rajaniemen mukaan farkkuja vain pieninä erinä ja satunnaisesti, seuraavan kerran ehkä puolen vuoden tai kuuden vuoden päästä. Farkut ovat Lidl Suomen mukaan brändittömiä ja ne tulevat Saksan Lidlin kautta.

Meri Rajaniemi ja ostojohtaja Timo Hansio sanoivat, että Lidl Suomen farkkuja ei ole hiekkapuhallettu. Kysyttäessä, onko Lidlillä päätöstä hiekkapuhalluksesta, Timo Hansio vastasi, että Suomeen toimittavat tavarantoimittajat ovat sitoutuneet olemaan käyttämättä hiekkapuhallusta. Lidlillä on tiukat eettiset ohjeistukset, Meri Rajaniemi lisäksi.

Lidlin käyttämien tehtaiden sosiaalista vastuullisuutta valvoo yritysten BSCI -verkosto (Business Social Compliance Initiative), josta kerrotaan tarkemmin luvussa Vastuuverkostot.⁴⁴

Lidl Suomi ei ole tiedottanut hiekkapuhallusasiasta kuluttajille tai julkisuuteen.

Vastaaja: PR-koordinaattori Meri Rajaniemi puhelimitse 27.10.2011 ja ostojohtaja Timo Hansio puhelimitse 11.11.2011.

Veljekset Keskinen

Perheyritys Veljekset Keskinen Oy eli Tuurin Kyläkauppa myy omien sivujensa mukaan yksittäisistä myymälöistä toiseksi eniten koko maassa Helsingin Stockmann-tavaratalon jälkeen. Tavarapuodin lisäksi Kyläkauppaan kuuluu elintarvikemyymälä, puutarhamyymälä, hotelli, ravintoloita, liikenneasema ja karavaanialue.

Yritys kielsi oman vastauksensa julkistamisen.

44. BSCI Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 11.11.2011.

Ulkomaiset farkkuja myyvät yritykset ja hiekkapuhallus

TÄSSÄ LUVUSSA esitellään ulkomaisten farkkuja myyvien yritysten kantoja hiekkapuhallukseen.

Mukaan on valittu yrityksiä, joiden tuotteita on myynnissä suomalaisissa vähittäisliikkeissä ja joista oli olemassa valmista selvitystietoa. Kartoituksen ulkopuolelle on jätetty yrityksiä, joilla on esimerkiksi pelkkä Suomeen toimitettava verkkokauppa. Mukana on lisäksi muutamia tuotemerkkejä, jotka eivät täytä edellisiä ehtoja, mutta ne on otettu mukaan, koska ne ovat Suomessakin hyvin tunnettuja, kuten esimerkiksi Versace ja Dolce&Gabbana.

Tämän luvun tekstit on käännetty ja editoitu ruotsalaisen Fair Trade Centerin tekemästä farkkujen hiekkapuhallus selvityksestä^{45,46}. Toinen lähde on Kuluttaja-lehden 6/2011 artikkeli Pala palalta parempaa etiikkaa. Kuluttaja-lehti ei voinut luovuttaa lehden artikkelin pohjana olevaa selvitystä Finnwatchille. Kuluttaja-lehden selvityksen on tehnyt ICRT (International Consumer Research & Testing Limited), jonka suomalainen jäsen on Kuluttajavirasto.

Koska Fair Trade Centerin selvityksen tiedot on kerätty syksyllä 2010 ja tiedot ovat saataneet muuttua, tietoja on päivitetty kahden netissä päivittyvän listan avulla. Tämän luvun tiedot nojaavat myös Clean Clothes -kampanjan päivittyvään brändilistaan hiekkapuhalluksesta⁴⁷ ja Iso-Britannian Clean Clothes -kampanjan julkaisemaan edellä mainitun brändilistan täydennykseen.^{48,49}

45. Osoitteessa <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

46. Osoitteessa <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_ENG_low_1.pdf>.

47. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.clean-clothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

halluksesta⁴⁷ ja Iso-Britannian Clean Clothes -kampanjan julkaisemaan edellä mainitun brändilistan täydennykseen.^{48,49}

Koska päivittyvissä brändilistoissa ei ole kaikkia tässä käsiteltyjä yrityksiä, on mahdollista, että joku tässä selvityksessä käsitelty ulkomainen yritys on liittynyt hiekkapuhalluksen kieltäjien joukkoon ilman, että se on tullut Finnwatchin tai Clean Clothes -verkoston tietoon.

Edellä mainittujen selvitysten tietoja on päivitetty ja täydennetty yritystiedoin yritysten omilta verkkosivuilta. Tiedot kolmannen osapuolten valvontaverkoston jäsenyyksistä on etsitty lisäksi valvontaverkoston omilta verkkosivuilta.

Tämän luvun yritystekstit on koottu taustoitamaan hiekkapuhallukseen liittyvää kansainvälistä keskustelua sekä antamaan vertailukohta suomalaisten yritysten toiminnalle hiekkapuhallukseen liittyvissä kysymyksissä. Ulkomaisista tuotemerkeistä ja yrityksistä koostetun osion tietolähteenä on käytetty ainoastaan valmiita lähteitä, jotka on avattu tarkemmin alaviitteisiin. Selkeästi valmiiden lähteiden käytön vuoksi koostettuja tietoja ei ole tarkistettu yrityksissä ennen niiden julkaisua, ja tältä osin on poikettu Finnwatchin normaalista tutkimusohjeistosta.

48. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

49. Labour Behind the Label: Killer Jeans: Company Responses <<http://www.killerjeans.org/>> käyty 7.11.2011.



KUVA: ALLISON JOYCE

Tyypillinen hiekkapuhaltaja puhaltaa päivässä 250–500 paria farkkuja, pienempiä vaatekappaleita jopa 5 000 päivässä.

Acne Studios

Ruotsalainen Acne Studios AB toimii vaatteiden myynnin lisäksi muun muassa graafisen suunnittelun, filmituotannon ja liiketoiminnan kehittämisen aloilla. Acne Studios AB:n vaatteet myydään Acne-tuotemerkillä.⁵⁰

Acne ilmoitti ruotsalaisen Fair Trade Centerin kyselyssä, että suurin osa sen farkkutuotannosta on Turkissa. Yritys on aiemmin hiekkapuhalluttanut farkkuja Italiassa.⁵¹

Acne ilmoitti Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta. Acnella ei ollut erityistä hiekkapuhallukseen liittyvää päätöstä,

50. Acne Studios <<http://shop.acnestudios.com>> käyty 18.10.2011.

51. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius.

mutta hiekkapuhallusta koskeva politiikka oli tekeillä syksyllä 2010.⁵²

Acne on jäsenenä tehdasoloja pistokokein tarkastavassa Fair Wear -säätiössä, joka esitellään tarkemmin seuraavassa luvussa⁵³. Fair Wear Foundation on yksi Clean Clothes -kampanjan suosittelimesta viidestä järjestöjohtoisesta vastuuverkostosta.

Armani

Armani Jeansin ja muiden Armani-tuotemerkkien takana oleva italialainen Giorgio Armani

52. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

53. Fair Wear Foundation: Brands <<http://fairwear.org/?w=fair-wear-brands>> käyty 18.10.2011.

SpA on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön alkaen syksyn 2011 ja talven 2012 mallistoista⁵⁴. Tämä tapahtui aktiivisen kampanjoinnin jälkeen.^{55,56} Armani ei ole kuitenkaan kertonut, miten se aikoo käytännössä varmistaa, että sen tuotantoketjussa ei käytetä enää hiekkapuhallusta.⁵⁷

Armani ei kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelimesta tehtaita tarkastavista verkostoista.

Aurora Fashions – Oasis

Brittiläisen Aurora Fashions -yrityksen myymäläkonsepteista ja tuotemerkeistä on Suomessa edustettuna Oasis. Muut konsernin myymäläkonseptit ja brändit ovat Warehouse ja Coast, joilla ei ole myymälöitä Suomessa, mutta niiden verkkokaupat toimittavat myös Suomeen⁵⁸.

Aurora Fashions on ilmoittanut julkisesti lupovansa hiekkapuhalluksen käytöstä. Yritys ei kuitenkaan kertonut Clean Clothes -kampanjalle, milloin se julkistaa päätöksensä. Hiekkapuhalluksen kieltoa valvotaan yrityksen mukaan normaalien tehtaiden valvonnan yhteydessä, jonka lisäksi Aurora Fashions tekee lisätyötä pääkonttorissaan esim. kouluttamalla ostajia ja suunnittelijoita.⁵⁹

54. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

55. Clean Clothes Campaign 14.9.2011 Armani bans sandblasted jeans but Dolce and Gabbana STILL ignore the call for an end to deadly sandblasting <<http://www.cleanclothes.org/news/armani-bans-sandblasting>>.

56. Change.org 14.9.2011 News: Armani Bans "Killer Jeans" Following Push by Activists. Meredith Slater. <<http://news.change.org/stories/armani-bans-killer-jeans-following-push-by-activists>>.

57. Labour Behind the Label: Killer Jeans: Company Responses <<http://www.killerjeans.org/>> käyty 7.11.2011.

58. Aurora Fashions: Customer Services <<http://www.aurorafashions.com/Customer-Services>> käyty 27.10.2011.

Aurora Fashions kertoo verkkosivuillaan valvovansa itse kiinalaisia tehtaita ja käyttävänsä muissa maissa ulkopuolista valvojaa, jonka nimeä ei ole ilmoitettu verkkosivuilla. Aurora Fashions ei kuitenkaan kuulu mihinkään yleisimmistä tehtaita tarkastavista verkostoista. Yrityksen verkkosivuilta ei löytynyt tietoa hiekkapuhalluksesta.⁶⁰

Aurora Fashions on tavannut kansainvälisen tekstiili- vaatetus- ja nahkatyöläisten liiton (ITGLWF) edustajia hiekkapuhalluksen tiimoilta, mutta ainakaan lokakuussa 2010 ei ollut tiedossa, aikooko yritys jatkaa yhteydenpitoa liittoon.⁶¹

Benetton

Italialaisen pörssiyrityksen Benetton Group SpA:n brändejä ovat Anthology of Cotton, Benetton, Jean's West, Killer Loop, Playlife ja Sisley.⁶²

Benetton Group on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön, mutta se aikoo tehdä tämän vasta itse asettamansa määräajan kuluttua.^{63,64} Työntekijät altistuvat määräajankin kuluessa silikoosille, Clean Clothes -kampanja huomauttaa.⁶⁵

59. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

60. Aurora Fashions <<http://www.aurorafashions.com/>> käyty 27.10.2011.

61. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim.

62. Benetton Group 28.10.2011 <<http://www.benettongroup.com>>.

63. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

64. Labour Behind the Label: Killer Jeans: Company Responses <<http://www.killerjeans.org/>> käyty 7.11.2011.

Benetton ei kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelamista tehtaita tarkastavista vastuuverkostoista.

Bestseller – Jack & Jones, Name it, Only, Pieces, Selected, Vero Moda

Tanskalaisen Bestseller A/S:n myymälä-konseptit ja tuotemerkit ovat Jack & Jones, Mama-Licious, Name it, Object Collectors Item, Only, Outfitters Nation, Pieces, Selected ja Vero Moda.

Bestseller on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön⁶⁶.

Kuluttajaorganisaatioiden tilaama tutkimusryhmä ei löytänyt pistokokeessaan Jack & Jonesille toimittavalta turkkilaiselta tehtaalta hiekkapuhallusta.⁶⁷

Bestseller luottaa omiin tehdastarkastuksiinsa eikä kuulu mihinkään tarkastuksia tekevään verkostoon. Bestseller on kuitenkin jäsenenä Tanskan Ethical Trading Initiative:ssa (huom. erillinen Britannian Ethical Trading Initiative:sta). Lisätietoa Tanskan ETistä on saatavilla seuraavassa luvussa.⁶⁸

65. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

66. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

67. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

68. DIEH: Medlemmer <<http://www.dieh.dk/om-dieh/medlemmer/>> käyty 16.11.2011.

69. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

Burberry

Burberry-tuotemerkin takana oleva brittiläinen pörssi-yhtiö Burberry Group on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön ja asia ilmoitetaan myös yrityksen verkkosivuilla.⁶⁹ Burberry on Clean Clothes -kampanjan suositteleman tehtaiden työoloja tarkastavan Ethical Trading Initiative:n jäsen.⁷⁰ Hiekkapuhalluksen kieltoa valvotaan normaaliin tehdastarkastusten yhteydessä.⁷¹

Diesel

Italialainen Diesel on luvannut kieltää hiekkapuhalluksen tuotteidensa valmistuksessa vuonna 2012, mutta se ei ole julkistanut tätä päätöstään. Iso-Britannian Clean Clothes -kampanja kritisoi sitä, että päätös ei astu heti voimaan. Siirtymäajan kuluessakin työntekijät altistuvat silikoosille.⁷²⁷³ Finnwatchin kauppakäynnillä selvisi, että suomalaisissa liikkeissä myytävistä Dieselin farkuista monet on käsitelty kuluneen näköisiksi, ja ne on näin mahdollisesti hiekkapuhallettu.

Diesel sai kuluttajaorganisaatioiden selvityksessä viimeisen sijan. Yritys ei julkaise mitään yhteiskuntavastuuseen liittyvää, ei edes vastuullisuusperiaatteita. Yritys ei päästänyt

70. Ethical Trading Initiative: Our Members <<http://www.ethicaltrade.org/about-eti/our-members>> käyty 28.10.2011.

71. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

72. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

73. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

tutkijoita tehdaskäynnille eikä halunnut osallistua tutkimukseen.⁷⁴

Dieselin sivut ovat suppeat, eikä sivuilta ei löydy tietoa hiekkapuhalluksesta eikä siitä, miten ja kuka tehtaiden työoloja valvoo. Diesel ei ole jäsenenä missään yleisemmässä työoloja valvovassa verkostossa.

Dolce&Gabbana

Dolce&Gabbana ja D&G -brändit omistava italialainen Dolce&Gabbana ei ole kieltänyt hiekkapuhalluksen käyttöä.⁷⁵ Yritys ilmoitti Clean Clothes -kampanjalle jo ennen kampanjoinnin aloittamista, ettei se ole kiinnostunut aiheesta eikä aio luopua hiekkapuhalluksesta. Edes kymmenien tuhansien ihmisten vaatimukset yrityksen Facebook-sivuilla hiekkapuhalluksen lopettamisesta ei ole saanut yhtiön päätää kääntymään.⁷⁶

Dolce&Gabbana ei ole jäsenenä missään yleisimmistä tehtaiden työoloja valvovista verkostoista.

Esprit

Esprit on Yhdysvalloissa alun perin syntynyt, nykyisin Hong Kongin pörssiin listattu yhtiö. Yhtiön brändejä ovat Esprit, Edc ja De.corp.⁷⁷

Esprit on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön⁷⁸.

74. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

75. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

76. Puhtaat vaatteet 18.8.2011: Tappajafarkut alas Dolce & Gabbana! <<http://www.puhtaatvaatteet.fi/?x103997=147588>>.

77. Esprit: Company <http://www.esprit.com/index.php?command=Display&navi_id=15> käyty 31.10.2011.

78. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

Espritin käyttämien tehtaiden työoloja valvoo yritysten oma BSCI (Business Social Compliance Initiative), joka esitellään tarkemmin seuraavassa luvussa.⁷⁹

Fabric Scandinavien – MTWTFSS/Weekday, Monki

Fabric Skandinavien AB ja sen myymäläketjut MTWTRSS/Weekday ja Monki sekä farkkub-rändi Cheap Monday kuuluvat ruotsalaiseen H&M-konserniin⁸⁰.

Kun ruotsalainen Fair Trade Center otti ensimmäistä kertaa yhteyttä Fabric Skandinavien:iin, yritys kertoi käyttävänsä hiekkapuhallusta Kiinassa ja Turkissa. Fabric Skandinavien -yrityksellä on erityiset hiekkapuhallusta koskevat vaatimukset, jotka ovat samat kuin H&M:n (katso kohdasta H&M). Fabric Skandinavien ei ole kouluttanut niitä työntekijöitä, jotka työskentelevät hiekkapuhalluskapasiteettia omistavilla alihankkijatehtailla.⁸¹

Myöhemmin yhteiskuntavastuupäällikkö Irene Häglund kertoi yrityksen tutkineen ja selvittäneen hiekkapuhalluksen tarvetta ja kertoi heidän todenneen, että Fabric Skandinavien:in tilaukset eivät vaadi hiekkapuhallusta. Häglundin Fair Trade Centerille vastausten välissä antamat tiedot olivat ristiriitaiset: välillä hän oli sanonut, että hiekkapuhallusta ei käytetä ja välillä taas, että sitä käytetään.⁸²

79. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 31.10.2011.

80. Hennes & Mauritz AB: Om H&M <http://www.hm.com/filearea/corporate/fileobjects/pdf/sv/RM_DOWNLOAD_ABOUTHM_PDF_1299857522360.pdf> käyty 19.10.2011.

81. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

82. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

Fabric Skandinavianin tytäryhtiöistä Cheap Monday on jäsenenä tehdasoloja pistokokein tarkastavassa Fair Wear -säätiössä (katso kohta H&M), muut eivät ole jäsenenä missään yleisimmistä vastuuverkostoista.⁸³

Filippa K

Filippa K -tuotemerkin takana olevasta ruotsalaisesta Filippa K Groupista vastattiin Ruotsin Fair Trade Centerille, että yritys ei käytä hiekkapuhallusta. Vaatteet saadaan kuluneiksi esimerkiksi kivipesulla tai käsin hankaamalla.⁸⁴

Hankintajohtaja Elin Larsson sanoi, että ”emme voi väittää, että hiekkapuhalluksen välttäminen olisi meillä aktiivinen kannanotto, vaan ennemmin designiin liittyvä asia”. Filippa K:lla ei ole mitään erityisiä hiekkapuhallusta koskevia vaatimuksia. Larsson jatkoi vielä, että ”jos joskus haluaisimme hiekkapuhallut- taa, tekisimme sen vain siinä tapauksessa, että voisimme taata työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden. Jos se ei olisi mahdollista, valitsisimme toisen metodin.”⁸⁵

Filippa K on jäsenenä myöhemmin esiteltävässä tehdasoloja pistokokein tarkastavassa Fair Wear -säätiössä⁸⁶.

Gina Tricot

Ensimmäisessä yhteydenotossa ruotsalainen Gina Tricot AB myönsi Fair Trade Centerille hiekkapuhalluttavansa tuotteitaan toisella kiinalaisista toimittajistaan. Hiekkapuhallusta tehtiin tämän Gina Tricotin toimittajan alihankkijan tehtaalla.⁸⁷

Syyskuussa 2010 yhteiskuntavastuupäällikkö Anna-Karin Wårfors ilmoitti Fair Trade Centerille, että yritys on päättänyt kieltää hiekkapuhalluksen välittömästi.⁸⁸ Gina Tricot on julkaissut verkkosivuillaan maininnan hiekkapuhalluskiellosta.⁸⁹

Gina Tricot on seuraavassa luvussa tarkemmin esiteltävän yritysjohtoisen tehtaita tarkastavan BSCI-verkoston (Business Social Compliance Initiative) jäsen.⁹⁰

Gucci

Gucci on Italiassa alkunsa saanut, nykyisin Pariisissa listatun pörssi-yhtiö PPR:n brändi.⁹¹

Gucci on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön⁹². Gucci oli Iso-Britannian Clean Clothes -kampanjan selvityksen tekohetkellä lokakuussa 2010 ainoa yritys,

joka työskenteli yhdessä paikallisten ammattiyhdistysliikkeen edustajien ja kansalaisjärjestöjen kanssa hiekkapuhalluksen tiimoilta.⁹³

Gucci on Social Accountability International -järjestön yritysohjelmien jäsen.⁹⁴ Katso lisää luvusta *Vastuuverkostot*.

H&M, COS

Ruotsalainen H&M muodostuu viidestä erillisestä tuotemerkestä ja myymäläkonseptista: H&M, COS (Collection of Style), Monki, Weekday ja Cheap Monday. H&M myy myös sisustustekstiilejä Home-tuotemerkillä.⁹⁵ Monki, Weekday ja Cheap Monday on käsitelty tässä selvityksessä otsikon Fabric Skandinavian alla. COS on H&M:n Euroopassa toimiva myymäläkonsepti, jolla ei ole myymälöitä Suomessa, mutta COSin verkkokauppa toimittaa myös Suomeen⁹⁶.

H&M on luvannut julkisesti lopettaa hiekkapuhalluksen käytön. Päätöksen täytäntöönpanoa valvotaan normaalien tehdastarkastusten yhteydessä.⁹⁷

H&M vastasi Fair Trade Centerille, että se hiekkapuhallutti aiemmin toimittajillaan Turkissa, Bangladeshissa, Kiinassa ja Pakistanissa.⁹⁸

H&M alkoi työskennellä hiekkapuhallusky-symyksen parissa vuonna 2005. Vuoden 2006 puolella välissä yritys teki sitovan päätöksen hiekkapuhalluksen turvallisemmasta käytöstä. Vaatimuksiin kuului, että hiekka ei saanut sisältää enempää kuin yhden prosenttia kvartssia. Ilmanvaihdoista ja sen suodattamisesta piti huolehtia, samoin suojarusteista. H&M aloitti vaatimustensa täytäntöönpanon kanssa samalla työntekijöiden kouluttamisen.⁹⁹

H&M:n tuotevastuupäällikkö Henrik Lampa vahvisti Fair Trade Centerille puhelinhaastattelussa elokuussa 2010, että H&M oli jokin aikaa sitten löytänyt kvartsipitoista hiekkaa tuotannossa olevilta tehtailta.¹⁰⁰

Lehdistötiedotteessa syyskuussa 2010 H&M ilmoitti, että yritys aikoo vähitellen luopua hiekkapuhalluksesta eikä se enää vuoden 2011 puolella teetä hiekkapuhallusta. Lampa selvitti: ”Tulemme jatkamaan tehtaiden tarkastamista niin, että ne pääsevät läpi vaatimuksistamme. Teemme sen, jotta käyttämissämme tehtaissa työskentelevät työntekijät eivät altistu kohtuuttomille riskeille ja minimoidaksemme riskejä, jotta meidän vaatteemme eivät joudu sinne [hiekkapuhallettavaksi].”¹⁰¹

93. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

94. SAI: About Us <<http://www.sa-intl.org/index.cfm?fuseaction=Page.viewPage&pageId=472>> käyty 4.11.2011.

95. Hennes & Mauritz AB: H&M and Our Other Brands <http://about.hm.com/pl/investorrelations/hmandourotherbrands__multibrand.nhtml> käyty 19.10.2011.

96. COS <<http://www.cosstores.com/>> käyty 19.10.2011.

97. Labour Behind the Label: Killer Jeans: Company Responses <<http://www.killerjeans.org/>> käyty 7.11.2011.

98. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

99. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

100. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

101. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

83. Fair Wear Foundation: Fabric Skandinavian <<http://fairwear.org/2009-11-03/fabricscandinavian>> käyty 18.10.2011.

84. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

85. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

86. Fair Wear Foundation: Brands <<http://fairwear.org/?w=fair-wear-brands>> käyty 18.10.2011.

87. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

88. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

89. Gina Tricot: Shop Consciously <<http://www.ginatricot.com/cse/en/sweden/the-company/shop-consciously/csecontent-csecorporate-csecorporate-shopconsciously-p1.html>> käyty 18.11.2011.

90. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 19.10.2011.

91. PPR <<http://www.ppr.com>> käyty 20.10.2011.

92. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

Lampa jatkoi: "Jos puhallusmateriaalissa erehdytään ja yhtäkkiä mukana on tavallista kvartsiä sisältävää hiekkaa, silloin mennään hyväksyttävästä riskitasosta aivan kestävämpään."¹⁰²

Kuluttajaorganisaatioiden tilaamassa pistokokeessa H&M:n käyttämältä tehtaalta ei löytynyt hiekkapuhallusta. H&M sai kiitosta siitä, että sosiaalisen vastuun toteutumista valvotaan tutkimuksen kohteena olleessa kiinalaisessa tehtaassa tarkasti. "Tutkimusryhmän vierailua tehtaassa ei rajoitettu, pyydetty asiakirjat annettiin tutkittaviksi ja ryhmä sai vapaasti haastatella tehtaasta työntekijöitä", Kuluttaja-lehdessä kirjoitetaan.¹⁰³

H&M:n kiinalaisten ja turkkilaisten alihankkijoiden työoloja valvoo järjestöjohtoinen Fair Labor Association¹⁰⁴, muissa maissa olevilla tehtailla H&M luottaa omiin tarkastuksiinsa.

Holy Fashion Group – Tommy Hilfiger, Windsor

Sveitsissä pääkonttoriaan pitävän Holy Fashion Groupin brändejä ovat Tommy Hilfiger ja Windsor. Suomen ulkopuolella myytäviä vaate-merkkejä ovat lisäksi Joop! ja Strellson.¹⁰⁵ Holy Fashion Group on kysyttäessä ilmoittanut, ettei se käytä hiekkapuhallusta, mutta se ei ole kuitenkaan ilmoittanut tätä julkisesti.¹⁰⁶

102. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

103. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

104. Fair Labor Association: Participating Companies <<http://www.fairlabor.org/fla/go.asp?u=/pub/mp&Page=ParticipatingCompany>> käyty 19.10.2011.

105. Holy Fashion Group <<http://www.holyfashiongroup.com/>> käyty 31.10.2011.

106. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

Holy Fashion Group on yritysjohtoisen tehtaita tarkastavan BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen. BSCI esitellään seuraavassa luvussa.¹⁰⁷

IC Companys – Companys, Tiger of Sweden

Tanskassa pääkonttoriaan pitävän IC Companys-konsernin brändejä ovat By Malene Birger, Companys, Cottonfield, Designers Remix, InWear, Jackpot, Matinique, Part Two, Peak Performance, Saint Tropez, Soaked in Luxury ja Tiger of Sweden. IC Companysin brändit vastaavat konsernin mukaan itsenäisesti tuotantoketjuistaan ja kaikista myyntikanavista.¹⁰⁸

IC Companys on ilmoittanut Clean Clothes -kampanjalle, ettei se käytä hiekkapuhallusta, mutta yritys ei ole tehnyt asiasta julkista.¹⁰⁹

Ruotsalainen Tiger of Sweden sanoi Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta vaatteidensa tuotannossa. Tiger of Swedenin markkinointipäällikkö Per Håkans sanoi, että yritys käytti aiemmin hiekkapuhallusta farkkujen tuotannossa yhdellä alihankkijalla Italiassa. Tiger of Sweden teki syksyllä 2010 päätöksen luopua hiekkapuhalluksesta kokonaan.^{110,111}

107. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 31.10.2011.

108. IC Companys <<http://www.iccompanys.com/>> käyty 20.10.2011.

109. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

110. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

111. Tiger of Sweden: Press Release 22.9.2010 Tiger of Sweden upphör med all produktion av sandblästrade jeans. <<http://tigerofsweden.com/en/Press1/Press/Tiger-of-Sweden-upphor-med-all-produktion-av-sandblastrade-jeans/>>.

IC Companys on tehtaita tarkastavan BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen¹¹². Tiger of Swedenillä ja muilla IC Companysin brändeillä voi kuitenkin olla myös omia tavarantoimittajia, jotka eivät ole BSCI-tarkastusten piirissä¹¹³.

Indiska

Ruotsalaisen Indiska-ketjun takana olevalla perheyriksellä INDISKA Magasinet AB:llä on 80 myymälää Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa¹¹⁴.

Indiska sanoi Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta. Indiskan yhteiskuntavastuupäällikkö Renée Andersson kertoi, että Indiskan syyt välttää hiekkapuhallusta ovat sekä design että työolot. Yrityksellä on farkkutuotantoa Kiinassa toimittajalla, jonka työntekijät hankaavat vaatteet käsin saadakseen ne kuluneiksi. Indiskalla ei ole tehty varsinaista päätöstä hiekkapuhalluksesta.¹¹⁵

Indiska ei ole jäsenenä missään yleisimmistä tehtaita tarkastavista verkostoista, vaan Indiska tarkastaa tehtaata itse.^{116,117}

112. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 19.10.2011.

113. Rena Kläder 2008 Rapport #2 Nio modeföretag. Hur nio svenska modeföretag ser på socialt ansvar i produktionen. Hanna Johansson. S. 14. <<http://www.renklader.org/material/rapport-2-nio-modeforetag>>.

114. Indiska <<http://indiska.com/>> käyty 19.10.2011.

115. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

116. Indiska: Indiskas arbete med uppfärandekoder <<http://indiska.com/data/upload/Etik%202008.pdf>> käyty 19.10.2011.

117. Rena Kläder 2006 Rapport #3: Indiska. En granskning av företagens strategier för att förbättra villkoren i leverantörsfabrikerna. Mats Wingborg. <http://www.renklader.org/sites/default/files/material/Rapport_3_Indiska.pdf> käyty 19.10.2011.

Inditex – Zara

Espanjalaisen Inditexin myymäläkonseptista Suomessa on Zara, jonka toimintaa Suomessa pyörittää franchising-periaatteella Stockmann¹¹⁸. Inditexin Suomen ulkopuolella toimivia myymäläkonsepteja ovat Bershka, Massimo Dutti, Oysho, Pull & Bear, Stradivarius ja Uterqüe.¹¹⁹

Inditex kertoi Fair Trade Centerille käyttävänsä hiekkapuhallusta. Menetelmä on käytössä alihankkijoilla Kiinassa ja Bangladeshissa. Inditex teettää kulutusnäytelyjä 80 prosentissa farkkutuotannostaan ja näistä hiekkapuhallus muodostaa viisi prosenttia. Inditex ei ole erikseen kouluttanut hiekkapuhaltavia työntekijöitä.¹²⁰

Lokakuun lopussa 2010 Inditex kertoi Fair Trade Centerille, että manuaalista hiekkapuhallusta ei enää saa tehdä sen alihankintaketjuissa. Samalla yritys ilmoitti, että se uskoo lopettavansa kaikkien hiekkapuhallettujen tuotteiden valmistuksen ennen vuoden 2010 loppua.¹²¹ Inditexin verkkosivuilta ei kuitenkaan löydy tietoa hiekkapuhalluskiellosta.¹²²

118. Finnwatch 1/2010 Ostoja etelästä ja hikipajoista. Kotimaisten vaate- ja urheiluyritysten sosiaalinen ja ympäristövastuu. Outi Moilala. <http://www.finnwatch.org/images/stories/Ostoja_etelasta_ja_hikipajoista.pdf>.

119. Inditex <<http://inditex.com/en>> käyty 15.11.2011.

120. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

121. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

122. Inditex <<http://inditex.com/en>> käyty 15.11.2011.

Kuluttajajärjestöjen tilaama tutkimusryhmä ei löytänyt Zaralle toimittavalta marokkolaiselta tehtaalta hiekkapuhallusta.¹²³

Inditex on jäsenenä myöhemmin esiteltävässä järjestöjohtoisessa tehdasoloja tarkastavassa Ethical Trading Initiativessä.¹²⁴

J. Lindeberg

J. Lindeberg -tuotemerkin takana on Ruotsissa pääkonttoriaan pitävä vaatetusyriitys J. Lindeberg¹²⁵.

J.Lindeberg sanoi Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta. Yrityksen tavallisimmin käyttämä kuluttamismenetelmä on hiekkapaperilla hankaaminen.¹²⁶

J. Lindebergillä ei ole erityistä päätöstä hiekkapuhalluksesta. Kestävyyskoordinaattori Ylva Sellberg sanoi: "Hiekkapuhaltamiseen liittyvien suurten ongelmien vuoksi kontrolloisimme tarkasti kaikki välttämättömät olosuhteet toimittajien luona, ennen kuin sellainen päätös voitaisiin tehdä".¹²⁷

J. Lindeberg on jäsenenä seuraavassa luvussa esiteltävässä järjestöjohtoisessa tehtaita tarkastavassa Fair Wear Foundationissa¹²⁸.

Kappahl

Kappahl-ketju eli Ruotsissa pääkonttoriaan pitävä pörssiyritys¹²⁹ Kappahl ilmoitti, ettei sen tuotannossa enää käytetä hiekkapuhallusta. Kun Fair Trade Center kysyi, onko hiekkapuhalluksen välttäminen Kappahlille aktiivinen kannanotto käytäntöä vastaan, yhteiskunta-vastuupäällikkö Eva Kindgren vastasi: "Olemme aktiivisesti vaatineet kaikkia sisäänostajia löytämään vastaavat, kaupallisesti yhtä hyvät pesut". Kindgren sanoi myös, että uudenlaiset pesut "eivät sisällä syöpää mahdollisesti aiheuttavia vaarallisia aineita". Nykyisin käytetään erilaisia sumutteita hiekkapuhalluksen sijaan samaan lopputulokseen pääsemiseksi.¹³⁰ Kappahlin sivuilla ilmoitetaan, että se ei salli hiekkapuhallusta.¹³¹

Aiemmin Kappahl hiekkapuhallutti Kiinassa, Bangladeshissa, Turkissa ja Pakistanissa sekä pesuloissa että suorilla tavarantoimittajilla ja pelkkiin pesuihin erikoistuneilla alihankkijoilla.¹³²

Kappahl ei ole jäsenenä missään tunnetuimmista tehtaiden työoloja tarkastavista verkostoista. Kappahl on ollut BSCI:n jäsen mutta se ei ole enää¹³³. Kappahl sanoo vastuuraportissaan saavansa omalla tarkastussysteemillään

123. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

124. Ethical Trading Initiative: Our Members <<http://www.ethicaltrade.org/about-eti/our-members>> käyty 19.10.2011.

125. J. Lindeberg: The Company <http://about.jlindeberg.com/#about_thecompany> käyty 20.10.2011.

126. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

127. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

128. Fair Wear Foundation: Brands <<http://fairwear.org/?w=fair-wear-brands>> käyty 18.10.2011.

129. Kappahl: Investerade <<http://investors.kappahl.com>> käyty 20.10.2011.

130. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

131. Kappahl heinäkuu 2011 Product policy <http://www.kappahl.com/Documents/Miljo_o_CSR/1107%20Product%20policy-EN.pdf>.

132. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

133. BSCI Member Relations Officer Magali Barraja sähköposti 14.11.2011.

kontrolloitua ja vaikutettua paremmin asioihin kuin BSCI:n ulkopuolisilla tarkastuksilla¹³⁴.

Karen Millen

Brittiläisen Karen Millen -brändin tuotteita saa myös Suomesta.

Perustajansa nimeä kantava Karen Millen -yriitys on ilmoittanut Clean Clothes -kampanjalle, ettei se käytä hiekkapuhallusta, ja yritys aikoo ilmoittaa asiasta myös julkisesti. Tämä tieto on kuitenkin ajalta, jolloin Karen Millen oli osa Aurora Fashions -yrittäjä¹³⁵. Nykyisin Karen Millen on Aurora Fashionista itsenäinen yritys.

Karen Millen kuitenkin jatkaa yhteistyötä Aurora Ethical Trading -työryhmän kanssa tehtaiden tarkastuksissa, eli käytössä ovat omat tehdastarkastukset eikä Karen Millen kuulu mihinkään yleisimmistä tehtaiden työoloja valvovista verkostoista. Karen Millenin verkkosivuilta ei selviä, onko yritys irtisanoutunut hiekkapuhalluksen käytöstä.¹³⁶

Levi-Strauss & Co.

Yhdysvaltalainen Levi-Strauss & Co on yrityksen perustajan, Levi Straussin suvun omistama. Levi-Straussin brändejä ovat Denizen,

Dockers, Levi's ja Signature.¹³⁷

Levi-Strauss on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön¹³⁸. Hiekkapuhaltamisen kieltäminen valvotaan normaalien tehdastarkastusten yhteydessä.¹³⁹

Kuluttajaorganisaatioiden tilaama tutkimusryhmä sai tutustua Levi-Straussin käyttämään pakistanilaiseen tehtaaseen vapaasti eikä löytänyt tehtaalta hiekkapuhalluksen käyttöä.¹⁴⁰

Levi Strauss & Co. valvoo itse tehtaiden työoloja eikä se kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelamista tehtaita valvovista verkostoista¹⁴¹. Yritys on julkaissut listan käyttämistään tehtaista.¹⁴²

Mango

Espanjalainen Mango-ketju on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön¹⁴³. Tämä tieto löytyy myös yrityksen netissä olevasta vastuuraportista.¹⁴⁴

Mango tarkastaa tehtaita itse sekä ulkopuolisen tarkastusyhtiön voimin.¹⁴⁵ Mango ei kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelamista tehtaita tarkastavista verkostoista.

134. Kappahl CSR Report 2010 <http://www.kappahl.com/Documents/Miljo_o_CSR/KappAhl_CSR-report_2010_EN.pdf> s. 25 .

135. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

136. Karen Millen <<http://www.karenmillen.com>> käyty 20.10.2011.

137. Levi Strauss & Co: Investors <<http://www.levistrauss.com/investors>> käyty 31.10.2011.

138. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

139. Labour Behind the Label: Killer Jeans: Company Responses <<http://www.killerjeans.org/>> käyty 7.11.2011.

140. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

141. Levi Strauss & Co: Sustainability: Product: Product Suppliers <<http://www.levistrauss.com/sustainability/product/product-suppliers>> käyty 31.10.2011.

142. Tehdaslista on osoitteessa <<http://www.levistrauss.com/sites/default/files/librarydocument/2011/5/Isco-factory-list-may-2011.pdf>>.

143. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

144. Mango 2010 Sustainability Report 2010 <<http://www.mango.com/web/oi/servicios/companny/IN/empresa/rsc/memoria2010.pdf>>.

145. Mango 2010 Sustainability Report 2010 <<http://www.mango.com/web/oi/servicios/companny/IN/empresa/rsc/memoria2010.pdf>>.

Nudie Jeans Co.

Ruotsalainen Nudie Jeans Co. AB myy vaatteita samannimisellä tuotemerkillä.¹⁴⁶

Fair Trade Centerin tietojen mukaan Nudie Jeans on tehnyt päätöksen lopettaa hiekkapuhalluksen tuotannossaan.

Pepe Jeans

Brittiläinen Pepe Jeans -merkki on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön, mutta yritys ei ole kertonut, kuinka se aikoo käytännössä varmistaa, että sen tuotteita ei ole hiekkapuhallettu.¹⁵²

Pepe Jeans on yritysjohtoisen tehtaita tarkastavan BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen.¹⁵³

Prada

Italiassa pääkonttoriaan pitävän pörssiyhtiön Prada SpA:n brändejä ovat Pradan lisäksi Car Shoe, Church's ja Miu Miu.¹⁵⁴

Prada on kertonut Clean Clothes -kampanjalle, ettei se käytä hiekkapuhallusta, mutta se ei ole kuitenkaan ilmoittanut tätä julkisesti.¹⁵⁵

Pradalla on omia tehtaita Italiassa ja Englannissa. Yritys käyttää myös alihankkijoita ja valvoo alihankkijoitaan itse.¹⁵⁶ Prada ei ole minkään yleisemmän tai Clean Clothes -kampanjan suosittelman tehtaita valvovan verkoston jäsen.

Replay

Replay, Red Seal ja White Seal ovat italialaisen Fashion Box Groupin brändejä.

Replay on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön, mutta yritys ei ole kertonut, kuinka se aikoo käytännössä varmistaa, että sen tuotteita ei ole hiekkapuhallettu.¹⁵⁷

Fashion Box Group tai Replay eivät ole minikään yleisemmän tai Clean Clothes -kampanjan suosittelman tehtaita tarkastavan verkoston jäseniä.

RNB Retail and Brands - Brothers & Sisters, JC, Polarn o. Pyret

Ruotsissa pääkonttoriaan pitävä ja Tukholman pörssiin noteerattu RNB Retail and Brands AB:n myymäläkonsepteista Brothers & Sisters, JC ja Polarn o. Pyret toimivat myös Suomessa. Polarn o. Pyretin myymälät Suomessa toi-

146. Nudie Jeans Co <<http://www.nudiejeans.com/qa/>> käyty 20.10.2011.

152. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

153. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 19.10.2011.

154. Prada Group <<http://www.pradagroup.com>> käyty 31.10.2011.

155. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>. 156. Prada Group: Production <<http://www.pradagroup.com/en/group/production>> käyty 31.10.2011. 157. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

mivat franchising-periaatteella. Ruotsissa ja Tanskassa yritys myy myös tavaratalokonseptiensa kautta.¹⁵⁸

RNB vastasi Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta omien merkkiensä tuotannossa, mutta hiekkapuhallettuja farkkuja saattaa olla valikoimissa muiden yritysten merkeillä. Yritys ilmoitti, että se tulee tarkentamaan kirjallisesti vaatimustaan olla käyttämättä hiekkapuhallusta.¹⁵⁹

RNB:stä Bothers & Sisters, JC Sverige ja Polarn o. Pyret ovat tehtaita tarkastavan yritysjohtoisen BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäseniä.¹⁶⁰

Roberto Cavalli

Italialainen luksusbrändi Roberto Cavalli on ilmoittanut hyvin lyhyesti Clean Clothes -kampanjalle, ettei se käytä hiekkapuhallusta, mutta se ei ole kuitenkaan ilmoittanut tätä julkisesti. Yritys ilmoitti tämän aktiivisen kampanjoinnin ja paljon huomiota saaneen italialaisen TV-ohjelman jälkeen.¹⁶¹

Roberto Cavalli ei kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelamista tehtaita tarkastavista verkostoista.

158. RNB <<http://www.rnb.se/>> käyty 20.10.2011. 159. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

160. Business Social Compliance Initiative: Participating companies <<http://www.bsci-intl.org/about-bsci/members>> käyty 19.10.2011.

161. Clean Clothes Campaign 11.10.2011 Stop the Killer Jeans! <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

162. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

S.Oliver

S.Oliver-brändien takana on saksalainen yritys nimeltään s.Oliver Bernd Freier GmbH & Co. KG.

Yritys on ilmoittanut Clean Clothes -kampanjalle lopettavansa pian hiekkapuhallettujen farkkujen ostamisen, mutta se ei ole kuitenkaan tehnyt tätä lupaus julkisesti.¹⁶² Clean Clothes -kampanja kritisoi määrääjän käyttöä, koska senkin aikana työntekijät altistuvat silikoosille.¹⁶³

Yritys on Clean Clothes -kampanjan suosittelman tehtaita tarkastavan FLA:n (Fair Labor Association) jäsen.¹⁶⁴

Super Group – Superdry

Brittiläisellä Superdry-myymäläkonseptilla on yksi myymälä Suomessa Suomeen toimittavan verkkokaupan lisäksi. Super Group -konsernin toinen myymäläkonsepti on Cult, jolla ei ole myymälöitä Suomessa.¹⁶⁵

Superdry on kertonut Clean Clothes -kampanjalle, ettei se käytä hiekkapuhallusta, mutta yritys ei ole antanut kampanjalle enempää tietoa. Yritys ei ole esimerkiksi kertonut, kuinka se aikoo käytännössä varmistaa, että sen tuotteita ei ole hiekkapuhallettu.¹⁶⁶

163. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>

164. FLA: Participating companies <<http://www.fairlabor.org/fla/go.asp?u=/pub/mp&Page=ParticipatingCompany>> käyty 31.10.2011.

165. Superdry <<http://www.superdry.com>> käyty 19.10.2011.

166. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

Super Groupin käyttämien tehtaiden työoloja valvoo Clean Clothes -kampanjan suosittelu- ma ETI (Ethical Trading Initiative).¹⁶⁷

Varner-Gruppen – Dressmann, Carlings, Solo

Norjalaisen Varner-Gruppen -ryhmän myymäläkonsepteista Suomessa toimii Dressmann, Carlings ja Solo. Varner-Gruppenin Suomen ulkopuolella, lähinnä muissa Pohjoismaissa, toimivat myymäläkonseptit ovat Bik Bok, Cubus, Levi's Store, Urban, Vivikes, Volt, Warehouse ja WOW¹⁶⁸.

Varner-Gruppenin yhtiöt käyttivät hiekkapuhallusta alihankkijoillaan ja sen alihankkijoilla Kiinassa, yritys kertoi Fair Trade Centerille. Aiemmin yritys hiekkapuhallutti myös Turkissa, mutta nykyisin yritykset teettävät Turkissa kulutuskäsittelyt kemikaaleilla ja hiekkapaperilla hankaamalla. Yhteiskuntavastuupäällikkö Anabelle Ingeborg Lefébure ei voinut vastata Fair Trade Centerille, mitä kemikaaleja käytetään.¹⁶⁹

Varner-Gruppen ilmoitti päivää ennen tässä tekstissä lähteenä käytetyn Fair Trade Cen-

terin selvityksen julkaisemista, että yhtiö luopuu itse teettamiensä vaatteiden hiekkapuhalluksesta.^{170 171}

Varner-Gruppen on jäsenenä Norjan Ethical Trading Initiative -verkostossa¹⁷². Tätä ei pidä sekoittaa Iso-Britanniassa pääkonttoriaan pitävään Ethical Trading Initiativeen, joka on yksi Clean Clothes -kampanjan suosittelusta vastuullisuusverkostoista. Molemmista ETI-verkostoista on kerrottu lisää seuraavassa luvussa.

Versace

Italialainen Versace on ilmoittanut julkisesti kieltävänsä hiekkapuhalluksen käytön¹⁷³ sen jälkeen, kun sadat aktiivit vaativat sitä lopettamaan tämän viimeistysmenetelmän käytön yrityksen Facebook-sivuilla.¹⁷⁴

Versacen verkkosivuilla ei kerrota, missä tuotteet valmistetaan tai miten tehtaita valvotaan. Versace ei kuulu mihinkään yleisimmistä tai Clean Clothes -kampanjan suosittelu- ma tehtaiden työoloja valvovista verkostoista.

167. Ethical Trading Initiative: Our Members <<http://www.ethicaltrade.org/about-eti/our-members>> käyty 19.10.2011.

168. Varner-Gruppen <<http://www.varner.no>> käyty 21.10.2011.

169. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

170. Varner-Gruppen 10.11.2010 Kommentar till rapporten <<http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/KOMMENTAR%20TIL%20RAPPORTEN%20-%20Varner-Gruppen.pdf>>.

171. Framtiden i våre hender 3.11.2010 Deadly Fashion of Sandblasting of Jeans <<http://www.framtiden.no/english/supplychain/deadly-fashion-sandblasting-of-jeans.html>>.

172. IEH Initiativ for etisk handel: Medlemmer <http://www.etiskhandel.no/noop/page.php?p=Om_IEH/Medlemmer/index.html&d=1> käyty 15.11.2011.

173. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

174. Puhtaat vaatteet 21.7.2011 Kampanjavoitto: Versace lopettaa tappajafarkkujen valmistamisen <<http://www.puhtaatvaatteet.fi/?x103997=147107>>.

VF Corporation

Yhdysvalloissa pääkonttoriaan pitävä pörssiyritys VF Corporation nimittää itseään maailman suurimmaksi vaatetusyritykseksi. VF Corporationilla on useita vaatemerkkejä, joista Suomessa myytäviä farkkumerkkejä ovat Lee ja Wrangler. Yrityksen muita tuotemerkkejä ovat 7 For All Mankind, Eagle Creek, Eastpak, Ella Moss, JanSport, John Varvatos, Kipling, Lucy, Majestic, Napapijri, Nautica, Reef, Rustler, SmartWool, Splendid, The North Face, Timberland ja Vans. Yrityksellä on lisäksi työvaatemerkkejä.¹⁷⁵

VF Corporation on ilmoittanut lopettavansa hiekkapuhalluksen käytön vuonna 2012, mutta se ei ole luvannut sitä julkisesti. Vastauksessaan Clean Clothes -kampanjalle yritys kuitenkin kertoi myöhemmin, että se ei käytä hiekkapuhallusta ollenkaan. Yritys ei ole tarkentanut, miten hiekkapuhalluksen kieltoa käytännössä valvotaan.^{176 177}

VF Corporation ei halunnut osallistua kuluttajaorganisaatioiden ICRT:llä (International Consumer Research and Testing) teettämään farkkuseelvitykseen, joka olisi sisältänyt hiekkapuhallus-pistokokeen yhdelle tehtaalle.¹⁷⁸

VF Corporation luottaa omistamiensa tehtaiden osalta yritysjohtoisien WRAP:in (Worldwide Responsible Accredited Production)

175. VF Corporation <<http://www.vfc.com/>> käyty 1.11.2011.

176. Clean Clothes Campaign: Stop the Killer Jeans! Päivitetty 11.10.2011 <<http://www.cleanclothes.org/urgent-actions/sandblasting>>.

177. Labour Behind the Label & Fair Trade Center November 2010 Killer Jeans: A Report on Sandblasted Denim. Christopher Riddselius & Sam Maher. S. 12-15. <<https://killerjeans.files.wordpress.com/2011/03/killer-jeans-report-cover.jpg?w=120&h=150>>.

178. Kuluttaja 6/2011 Pala palalta parempaa etiikkaa. Solja Virkkunen. Ss. 10-15..

tarkastuksiin. WRAP on seuraavassa luvussa esiteltävän BSCI:n tapainen yritysjohtoinen tehtaiden tarkastusaloite, mutta suurin ero näiden välillä on se, että yritykset kuuluvat BSCI:een jäsenenä, WRAP-sertifioinnin voivat saada vain tehtaot. Alihankkijoitaan VF Corporation valvoo verkkosivujensa mukaan itse.¹⁷⁹

WeSC

WeSC eli WeAretheSuperlativeConspiracy on ruotsalainen street-muotimerkki, jonka tuotteita myydään 24 maassa, myös Suomessa.¹⁸⁰

WeSC sanoi Fair Trade Centerille, ettei se käytä hiekkapuhallusta. "Olen ollut paljon tehtailla, ja olen sitä mieltä, että se ei ole hyvä prosessi kenellekään.", sanoi yhteiskuntavastuusta vastaava johtaja Rickard Josephson. Hiekkapuhalluksen sijaan WeSC teettää hiekkapaperilla käsin hiomista.¹⁸¹

WeSC:llä ei ole erityistä päätöstä hiekkapuhalluksesta. Syy tähän on Josephsonin mukaan se, että asia on esillä tuotekehittäjän ja tehtailla tuotannosta vastaavan myyjän välisessä yhteydenpidossa.¹⁸²

WeSC ei kuulu mihinkään tehtaita valvovaan yhteistyöverkoston, vaan luottaa Aasiassa omiin ja konsultin avulla tehtyihin tarkastuksiin.¹⁸³

179. VF Corporation: Jeanswear <<http://www.vfc.com/brands/jeanswear>> käyty 1.11.2011.

180. WeSC <<http://www.wescorp.com/>> käyty 21.10.2011.

181. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

182. Fair Trade Center November 2010 Sjukt snygg. En rapport om sandblästrad denim. Christopher Riddselius. <http://www.fairtradecenter.se/sites/default/files/JEANSRAPPORT_2.pdf>.

183. WeSC Annual Report 2010/2011 s. 32 <<http://www.wescorp.com/release/?releaseid=608616>>.

Whyred

Whyred on ruotsalainen indie-merkki, jonka tuotteita myydään Pohjoismaissa, Virossa, Venäjällä, Iso-Britanniassa, Alankomaissa, Koreassa, Australiassa ja verkkokaupassa¹⁸⁴.

Whyred on ilmoittanut Fair Trade Centerille, että se on kieltänyt hiekkapuhalluksen tuotannossaan.

Vastuuverkostot

VÄHENTÄÄKSEEN tehdastarkastusten päällekkäisyyttä yritykset, ja joskus myös hallitukset ja kansalaisyhteiskunta, ovat perustaneet tehtaiden työoloja valvovia verkostoja. Ulkopuolisen tarkastusverkoston avulla yrityksen toiminnasta on mahdollista antaa ulkopuolisille omia tarkastuksia vakuuttavampi kuva. Osa tässä esitellyistä verkostoista valvoo tehtaita itse esimerkiksi pistokokein, osa käyttää ulkopuolisia tarkastusyhtiöitä tehtaiden valvonnassa.

Kansainvälinen Clean Clothes -kampanja suosittelee viittä järjestöjohtoista vastuuverkostoa, jotka ovat Social Accountability International -järjestön SA8000-standardi, Fair Wear Foundation, Ethical Trading Initiative, Fair Labor Association ja Worker Rights Consortium. Viimeistä näistä ei käsitellä tässä, koska Worker Rights Consortium on yhdysvaltalaisien oppilaitosten vastuullisuusverkosto, jolla ei ole toimintaa Euroopassa.¹⁸⁷

Ethical Trading Initiativen, Fair Wear Foundationin ja Social Accountability Internationalin johdossa on kansalaisjärjestöjen ja ammattiyhdistysliikkeen edustajia. Fair Labor Association eroaa näistä hallinnon puolesta siten, että sen johdossa ei ole ammattiyhdistysliikettä.

Lopussa esiteltävä BSCI (Business Social Compliance Initiative) on yritysjohtoinen tehtaiden tarkastusverkosto.

187. Clean Clothes Campaign October 2006 Code Implementation & Verification <<http://www.clean-clothes.org/resources/ccc/corporate-accountability/code-implementation-a-verification>>.

184. Whyred <<http://www.whyred.se>> käyty 2.11.2011.

Fair Wear Foundation

Fair Wear -säätiön johdossa on kansalaisjärjestöjen ja ay-liikkeen edustajia, mm. Clean Clothes -kampanja. Fair Wear Foundationin jäseniä tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä ovat Acne, Cheap Monday ja Nudie Jeans.¹⁸⁸

Fair Wear Foundation edellyttää jäseniltään hiekkapuhalluttamisen ja muiden hankauskäsittelyjen käytön lopettamista.¹⁸⁹ FWF:n jäsenten on selvitettävä, tehdäänkö toimituksetjuissa hiekkapuhallusta. Jos tehdään, jäsenyrityksen on sovittava FWF:n kanssa yksityiskohtainen suunnitelma hiekkapuhalluksen käytön lopettamiseksi. Myös korvaavien tuotantotapojen riskit on arvioitava.¹⁹⁰

Puhallettava materiaali ei saa missään olosuhteissa sisältää kvartsia. Kvartsipitoisen hiekan käyttäminen hiekkapuhalluksessa on lopetettava välittömästi.¹⁹¹

FWF vaatii jäseniltään, että silikoosiin sairastuneille ja heidän perheilleen on taattava asiaankuuluva korvaus ja että sairauden hoitokustannuksiin on annettava tarvittava taloudellinen tuki.¹⁹²

Ethical Trading Initiative

Isossa-Britanniassa päämajaa pitävän Ethical Trading Initiativen hallituksessa on kansalaisjärjestöjen ja ay-liikkeen edustus. ETI jäseniä tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä ovat Burberry ja Inditex (Zara-ketju).¹⁹³

188. Fair Wear Foundation: Brands <<http://fairwear.org/?w=fair-wear-brands>> käyty 18.10.2011.

189. FWF January 2011 Sandblasting guidelines <http://fairwear.org/images/2011-01/fwf_sandblasting_policy_-_jan_2011.pdf>.

190. FWF January 2011 Sandblasting guidelines <http://fairwear.org/images/2011-01/fwf_sandblasting_policy_-_jan_2011.pdf>.

192. FWF January 2011 Sandblasting guidelines <http://fairwear.org/images/2011-01/fwf_sandblasting_policy_-_jan_2011.pdf>.

Ethical Trading Initiative:llä ei ollut vielä selvityksen teon aikaan valmista julkista kantaa hiekkapuhallukseen.¹⁹⁴

Norjan ja Tanskan Ethical Trading Initiative -verkostot

Norjassa ja Tanskassa on omat Ethical Trading Initiative -verkostot. Varner-Gruppen on Norjan ETI:n jäsen ja Bestseller Tanskan ETI:n.

Nämä Ethical Trading Initiative -verkostot toimivat itsenäisesti, mutta tekevät yhteistyötä edellä esitellyn, Clean Clothes -kampanjan suositteleman Britannian ETI:n kanssa.

Norjan ETI (Initiativ for etisk handel IEH) tukee Clean Clothes -kampanjan hiekkapuhalluskampanjaa ja suosittelee farkkuja maahantuovia jäseniään kartoittamaan missä olosuhteissa farkut tuotetaan. Hiekkapuhallukselle on olemassa vaihtoehtoja, Norjan ETI:n tiedotteessa sanotaan.¹⁹⁵

Tanskan ETI (Dansk Initiativ for Etisk Handel DIEH) suosittelee jäsenilleen hiekkapuhalluksen kieltoa toimitusketjussa ja luettelee ne puhallusmateriaalit, joita se suosittelee kiellettävän. Tavarantoimittajien kanssa tulisi työskennellä vaihtoehtoisten menetelmien löytämiseksi ja toimitusketjua olisi valvottava, DIEH suosittelee.¹⁹⁶

193. Ethical Trading Initiative: Our Members <<http://www.ethicaltrade.org/about-eti/our-members>> käyty 19.10.2011.

194. Ethical Trading Initiative Media Relations and Communications Manager Julia Hawkins sähköposti 22.11.2011.

195. IEH Initiativ for etisk handel: Livsfarlige jeans <<http://www.etiskhandel.no/Artikler/4741.html>> käyty 16.11.2011.

196. DIEH Dansk Initiativ for Etisk Handel Facilitator, Communications & Learning Trine Pondal sähköposti 18.11.2011.

Fair Labor Association

Fair Labor -järjestön johdossa on yritysten lisäksi yliopistoja ja kansalaisjärjestöjä, mutta ei ammattiyhdistysliikettä. FLAn jäsenä tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä on S.Oliver. Lisäksi FLA valvoo H&M:n kiinalaisten ja turkkilaisten alihankkijatehtaiden työoloja.¹⁹⁷

Fair Labor Association ei suoraan kiellä jäsenyrityksiltään hiekkapuhalluksen käyttöä, mutta FLA:n vastuohjeistossa (ns. Code of Conduct) vaaditaan työnantaja tarjoamaan terveelliset ja turvalliset työolosuhteet.^{198,199}

Social Accountability 8000

SA8000 on Social Accountability International -järjestön tehtaille tarkoitettu standardi. SAI:n johdossa on yrityksiä, kansalaisjärjestöjä ja ammattiyhdistysliikettä. SA8000-standardia tavarantoimittajilleen suosittelee tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä Kesko.

Vaikka SA8000-standardi on tarkoitettu vain tehtaille, tilaajayritykset voivat kuulua SAI-järjestöön ns. yritysohjelmien jäsenenä (Corporate Programs member). Näille yrityksille SAI antaa kuitenkin vain suosituksia. Tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä Gucci on SAI:n yritysohjelmien jäsen.²⁰⁰

Social Accountability International on liittynyt kansainvälisen tekstiili-, vaatetus- ja nahkatyöläisten liiton ITGLWF:n kampan-

197. FLA: Participating companies <<http://www.fairlabor.org/fla/go.asp?u=/pub/mp&Page=ParticipatingCompany>> käyty 31.10.2011.

198. FLA Communications Manager Aaron Pickering sähköposti 14.11.2011.

199. FLA 2011 Code of Conduct <<http://www.fairlabor.org/fla/go.asp?u=/pub/mp&Page=FLACodeConduct>>.

200. SAI: About Us <<http://www.sa-intl.org/index.cfm?fuseaction=Page.viewPage&pageId=472>> käyty 4.11.2011.

jaan hiekkapuhalluksen lopettamiseksi.²⁰¹ SA8000-tarkastettu tehdas ei ole kuitenkaan tae siitä, että tehtaassa ei hiekkapuhalleta. SA8000:n tarkastuksissa tarkastetaan tehtaot standardin mukaan ja standardissa edellytetään turvallista ja terveellistä työympäristöä.²⁰² Lisäksi työntekijöitä on ohjeistettava turvallisuuden ja terveellisyyden takaamiseksi ja yrityksen on tarjottava omalla kustannuksellaan suojavarusteet. Työntekijöillä on oikeus poistua vaarallisista paikoista eikä siihen tarvitse työnantajan lupaa.²⁰³

BSCI Business Social Compliance Initiative

BSCI eli Business Social Compliance Initiative on yritysten oma vastuuverkosto, jonka jäsenenä on huomattava määrä yrityksiä. Tässä selvityksessä käsitellyistä yrityksistä BSCI:n jäseniä ovat Kesko, SOK, Stockmann, Lindex, Nanso, Reima, Tokmanni, A & M Holmberg, Lidl, Esprit, Gina Trickot, Holy Fashion Group, IC Companys, Pepe Jeans sekä Retail and Brands.

BSCI kehottaa jäsenyrityksiään lopettamaan hiekkapuhalluksen käytön. Yrityksiä neuvotaan kartoittamaan, missä kohtaa toimitusketjussa hiekkapuhallus on käytössä. Jos yrityksessä päätetään lopettaa hiekkapuhalluttaminen, BSCI neuvoo jäsenyrityksiään antamaan tästä tarkat ohjeet ostajille ja tavarantoimittajille. Samoin yrityksen päätöksestä tulisi viestiä julkisuuteen, milloin viimeisten

201. SAI October 2011 Apparel Industry Call to Action on Sandblasting <<http://www.sa-intl.org/index.cfm?fuseaction=Page.ViewPage&PageID=1175>>.

202. SAI Office Manager Jason Turner sähköposti 7.11.2011.

203. SAI 2008 SA8000 Standard <http://www.sa-intl.org/_data/n_0001/resources/live/2008StdEnglishFinal.pdf>.



Hiekkapuhalluslaitteisto.

hiekkapuhallustilaukset on tehty ja milloin viimeiset hiekkapuhalletut tuote-erät ovat markkinoilla.²⁰⁴

Lisäksi yritysten olisi BSCI:n mukaan hyvä varmistaa, että tilalle otettavat menetelmät eivät ole vaaraksi työturvallisuudelle.²⁰⁵

Tulevissa tehdastarkastusraporteissa tulee olemaan tarkasti tietoa tehtaiden hiekkapu-

halluksesta, BSCI lupaa. BSCI:n tarkastuksilla varmistetaan, että työntekijät tietävät hiekkapuhalluksen vaarat ja suojavarusteiden kunto tarkistetaan.²⁰⁶

Lisäksi BSCI järjestää maa- tai aluekohtaisia työpajoja tavarantoimittajille ja pyöreän pöydän tapaamisia, joihin osallistuu mahdollisesti myös hallitusten, ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaisjärjestöjen edustajia.²⁰⁷

204. BSCI March 2011 BSCI Guidance on Sandblasting <http://www.bsci-intl.org/system/files/bsci_guidance_sandblasting_march2011.pdf>.

206. BSCI March 2011 BSCI Guidance on Sandblasting <http://www.bsci-intl.org/system/files/bsci_guidance_sandblasting_march2011.pdf>.

207. BSCI March 2011 BSCI Guidance on Sandblasting <http://www.bsci-intl.org/system/files/bsci_guidance_sandblasting_march2011.pdf>.

Yhteenveto ja päätelmät

EHKÄ YLLÄTTÄEN italialaiset luksusbrändit – Armani, Roberto Cavalli ja Versace – ovat liittyneet viimeiseksi hiekkapuhalluksen kieltäjien joukkoon aktiivisen kampanjoinnin seurauksena. Julkisesta paineesta huolimatta Dolce&Gabbana ei ole vielä luopunut hiekkapuhalluksesta.

Yllättävänä voidaan pitää myös sitä, että ruotsalaisista yrityksistä monet Clean Clothes -kampanjan suosittelman Fair Wear Foundationin jäsenet olivat teettäneet ja Nudie teettää vieläkin hiekkapuhallusta, vaikka FWF vaatii jäseniltään hiekkapuhalluksen käytön lopettamista. Tätä selittää se, että FWF:n hiekkapuhallusta koskevat ohjeet on laadittu vasta Fair Trade Centerin julkistaman selvityksen jälkeen. Yhteiskuntavastuu näyttääkin koostuvan pienistä, joskus erillisistä osista.

Tutkituista 24 suomalaisesta yrityksestä yksikään ei ilmoittanut käyttävänsä hiekkapuhallusta. CTRL Clothing ei vastannut kyselyyn ja Veljekset Keskinen Oy:n vastausta ei saanut julkistaa. Farkkuja eivät myy ollenkaan Lähikauppa, Virke (Finnkarelia) ja Turo Tailor. KoneHELSINKI Design puolestaan tekee kulutuskäsittelyt itse Suomessa.

Se, onko yrityksellä olemassa hiekkapuhalluksesta varsinaista päätöstä, vaihtelee. Syyt ovat erilaisia: joidenkin suomalaisyritysten kuten Marimekon tai Nanson valikoimiin ei juuri kuulu farkkuja. Toiset eivät ole katsoneet asiaa tarpeelliseksi, vaikka farkkuja olisikin valikoimissa. Nämä yritykset ovat Texmoda (Moda ja Jim & Jill -ketjut), Reima, Makia Clothing ja Voglia.

Halonen, L-Fashion Group ja Alekski 13, Tokmanni-konserni, A & M Holmberg NP Naisten pukutehdas ja Lidl Suomi ovat päättäneet hiekkapuhalluskiellosta, mutteivät ole julkistaneet sitä edes verkkosivuillaan. Monien vastaus oli epäselvä sen suhteen, onko hiekkapuhalluksesta olemassa varsinaista päätöstä.

Selkeä julkinen irtisanoutuminen hiekkapuhalluksesta olisi useammassa suomalaisyrityksessä paikallaan. Vain kuusi suomalaista yritystä ilmoittaa verkkosivuillaan hiekkapuhalluksen käyttökiellosta. Nämä yritykset ovat Kesko, SOK, Stockmann, Seppälä, Lindex ja M.A.S.I Company.

Farkuista on mahdollista todentaa hiekkapuhalluksen käyttöä jälkeenpäin, ja siksi hiekkapuhalluskieltoa tulee valvoa toimitusketjussa. Asia saattaa tarvita erikoistoimenpiteitä, kuten ostajien ja suunnittelijoiden ja toisaalta tavarantoimittajien tehtaiden johdon ja työntekijöiden koulutusta. Vastaukset olivat melko vaikeatulkintaisia silloin kun kysyttiin, miten yritykset varmistavat, ettei hiekkapuhallusta käytetä. Suurin osa puhui tavanomaisesta tehtaiden valvonnasta ja jotkut mainitsivat oman henkilökunnan, kuten ostajien, lisäkoulutuksen.

Suomalaiset yritykset tuntuivat pärjäävän tässä kyselyssä kuitenkin hyvin verrattuna ruotsalaisiin, puhumattakaan italialaisista. Syy ruotsalaisten yritysten ilmoittamaan laajempaan hiekkapuhalluksen käyttöön saattaa olla selvitysten suoritustavassa. Tämä Finnwatchin kysely suoritettiin vuosi Fair Trade Centerin selvityksen jälkeen, ja tietoisuus hiekkapuhalluksen vaaroista on kasvanut tänä aikana. Myös kyselyjen suoritustapa on erilainen: Tässä selvityksessä käytetyssä saatekirjeessä kerrottiin, että Clean Clothes -kampanja ajaa hiekkapuhalluksen maalimanlaajuista lopettamista. Käytetty saatekirje ja kysymykset ovat liitteenä.

Joka tapauksessa on ilahduttavaa, että kotimaiset yritykset eivät ainakaan omien sanojensa mukaan myy hiekkapuhallettuja farkkuja. Hiekkapuhallettuja farkkuja saattaa kuitenkin olla myös Suomen markkinoilla, muun muassa Dolce&Gabbanan teettäminä.

Toimenpidesuosituksukset

Yrityksille

HIEKKAPUHALLUS on vaarallinen viimeistymen menetelmä, joka erityisesti puutteellisilla suojarusteilla tehtynä aiheuttaa vakavan, jopa kuolemaan johtavan sairauden. Yrityksillä on vastuu siitä, että hiekkapuhallettuja tuotteita ei ole markkinoilla.

Yritysten on sanouduttava selkeästi ja julkisesti irti hiekkapuhalluksesta. On tärkeää päättää tarpeeksi korkealla tasolla koko yritystä koskevasta hiekkapuhalluskiellosta. Päätöksen on sisällettävä suunnitelma siitä, miten hiekkapuhalluskieltoa valvotaan.

Päätös hiekkapuhalluksen kieltämisestä ja kiellon valvontaa koskevat tiedot on hyvä julkistaa. Julkistuksessa on hyvä selventää valvotaanko hiekkapuhalluskieltoa normaalien tehdastarkastusten yhteydessä vai tehdäänkö erityistoimenpiteitä, kuten koko henkilökunnan koulutusta, alihankkijoiden ja työntekijöiden koulutusta ja muita tarvittavia toimenpiteitä. Käytettävien tehtaiden julkistaminen lisää läpinäkyvyyttä.

Jos yrityksessä on käytetty hiekkapuhallusta, sairastuneille ja altistuneille työntekijöille tulee maksaa korvauksia ja tarvittava terveydenhoito.

Yhteistyö hallitusten, ay-liikkeen ja kansalaisjärjestöjen kanssa tuotantomaisissa ja muualla on hyvin tärkeää ja se tuo uskottavuutta. Yhteistyö myös toisten yritysten kanssa on tärkeää. Luotettavimman kuvan yrityksen vastuullisuudesta antaa jäsenyys jossakin järjestöjohtoisessa tehtaita valvovassa verkostossa, joista neljä on esitelty luvussa Vastuuverkostot.

Päätäjille

Tuottajamaiden tulisi kieltää tekstiilien manuaalinen hiekkapuhaltaminen. Kiellon toteutumisen noudattamiseen on varattava resursseja, ja hiekkapuhalluksesta sairastuneille tulee varmistaa asialliset korvaukset ja terveydenhoito.

WHO:n ja ILO:n tulee laajentaa yhteisen silikoosiohjelmansa koskemaan myös tekstiili- ja vaatetusteollisuuden hiekkapuhallusta. Ohjelman tavoitteena on eliminoida silikoosi vuoteen 2030 mennessä. Ohjelma kannustaa maita luomaan omat silikoosin poisto-ohjelmansa.

Kuluttajille

Kuluttajien on mahdollista nähdä farkuista onko ne hiekkapuhallettu vai kulutettu esimerkiksi käsin hiekkapaperilla hankaamalla. Jos haluaa olla aivan varma, että farkkuja ei ole hiekkapuhallettu, ei kannata ostaa kuluneeksi käsiteltyjä farkkuja.

Yrityksiltä voi myös vaatia vastuullisuutta sekä lisätietoa hiekkapuhalluksesta. Yrityksille voi antaa palautetta niiden verkkosivuilla tai Facebook-sivuilla. Puhtaat vaatteet -kampanjan verkkosivuilla voi allekirjoittaa vetoomuksen farkkuja myyville yrityksille. Käytössä on myös vetoomuskortteja, joita voi jättää myymälään.

Liite 1: Kysymysrunko ja saatekirje

Finnwatchin kysely farkkujen hiekkapuhalluksesta

Hei,

Soittelin tästä kyselystä tänään.

Vastauksesta kiittäen,
Outi Moilala

Finnwatchin kysely farkkujen hiekkapuhalluksesta

Oheisella kyselyllä kartoitetaan sitä, onko Suomessa myynnissä olevia farkkuja hiekkapuhallettu. Kysely on lähetetty Suomen suurimmille vaatteita myyville yrityksille.

Farkkujen manuaalinen hiekkapuhallus on menetelmä, jossa farkkuihin puhalletaan kovalla paineella hiekkaa saaden farkut näyttämään kuluneilta. Menetelmä aiheuttaa kehittyvissä maissa silikoosia eli kivipölykeuhkotautia, kun puhalletaan ilman kunnollisia suojavarusteita. Silikoosi syntyy vähintään kuukausien altistuksen jälkeen ja se on parantumaton ja tappava tauti.

Kansainvälinen Clean Clothes -kampanja ajaa hiekkapuhalluksen maailmanlaajuisesta lopettamista, koska kehittyvissä maissa menetelmää käytetään ilman kunnollisia suojavarusteita. Suojavarusteiden käyttämisen vaatiminen ei riitä, koska suojavarusteita ei näissä maissa todennäköisesti käytettäisi.

Tämän kyselyn toimeksiantajana on kansalaisjärjestöjen tietotoimisto Finnwatch ry. Finnwatch tutkii ja tarkkailee suomalaisten ja Suomeen sidoksissa olevien yritysten toiminnan vaikutuksia kehitysmaissa.

Kyselyn pohjalta koostetaan raportti, joka julkaistaan painettuna ja netissä. Edellisiä Finnwatchin raportteja voi lukea netissä osoitteessa <http://www.finnwatch.org/julkaisut>.

Olemme kiitollisia, jos voitte käyttää kyselyyn vastaamiseen hiukan aikaa. Kysymykset koskevat sekä omia brändejänne että muiden brändeillä myymiänne farkkuja.

Pyydän vastaamaan kyselyyn viimeistään torstaina 6.10. Jos tarvitsette lisää aikaa, olen kiitollinen, jos voitte ilmoittaa siitä minulle. Kiitos etukäteen.

Lähetän yritystänne koskevan tekstin teille kommentoitavaksi ennen sen julkaisua.

Lisätietoa hiekkapuhalluksesta ja kampanjasta mentelmän kieltämiseksi:

Puhtaat vaatteet -kampanja <http://www.puhtaatvaatteet.fi/>

Kyselyn toimeksiantaja: Finnwatch ry <http://www.finnwatch.org/>

Ystävällisin terveisin,

Outi Moilala
Vapaa tutkija, yritysvastuu
sähköposti
puhelinnumero

Kysymykset:

1. Minkä omien brändienne valikoimiin kuuluu farkkukankaasta valmistettuja vaatteita (brändien nimet)?
2. Minkä myymienne muiden yritysten brändien valikoimiin kuuluu farkkukankaasta valmistettuja vaatteita (brändien nimet)?
3. Onko teillä myynnissä kuluneeksi käsiteltyjä farkkukankaasta valmistettuja vaatteita? Ovatko kuluneeksi käsitellyt farkkukankaiset vaatteet omien brändienne vai muiden brändien valikoimissa (brändien nimet)?
4. Missä maissa edellä mainitut farkut on käsitelty kuluneeksi (maat brändeittäin)?
5. Myyttekö hiekkapuhallettuja farkkukankaasta valmistettuja vaatteita? Ovatko hiekkapuhalletut farkkukankaiset vaatteet omien brändienne vai muiden brändien valikoimissa (brändien nimet)?
6. Missä maissa edellä mainitut hiekkapuhalletut vaatteet on hiekkapuhallettu (maat brändeittäin)?
7. Miten varmistatte, että myymiänne vaatteita ei ole hiekkapuhallettu kehittyvissä maissa? Onko teillä esim. tähän liittyvää eettistä ohjeistoa ja alihankkijoiden tarkastuksia?
8. Kerrotteko kuluttajille farkkujen valmistusmaista tai hiekkapuhalluksesta? Miten (verkkosivuilla, myymälässä, esitteillä tms.)?

Lämmin kiitos vastauksestanne!



Finnwatch ry
Kotkankatu 9, 3.krs,
00510 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org